

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Факультет управління персоналом, соціології та психології

Кафедра соціоекономіки та управління персоналом

ОСВІТНЬО ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Менеджмент соціальної сфери
073 - Менеджмент

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Розвиток дистанційної освіти в Україні: управлінські аспекти»

здобувача Овсянникова Дениса Павловича

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент, Кицак Тарас Григорович

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: доктор економічних наук, професор Лопушняк Г.С.

(підпис)

Київ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет управління персоналом соціології та психології

Кафедра управління персоналом та економіки праці

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Менеджмент соціальної сфери
073 - Менеджмент

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

В.В. Кирилюк

(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Г.С. Лопушняк

(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

заочної форми навчання

очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему **«Розвиток дистанційної освіти в Україні: управлінські аспекти»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від " _____ " _____ 20__ р .№ _____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах: дані Держстату,
МОН України, наукові та аналітичні джерела.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні основи концепту дистанційної освіти (Назва розділу)
Розділ 2	Аналіз стану розвитку дистанційної освіти в Україні (назва розділу)
Розділ 3	Перспективи розвитку дистанційної освіти в Україні (назва розділу)
Об'єкт дослідження:	сучасний стан розвитку дистанційної освіти в Україні.
Предмет дослідження:	теоретико методологічне обґрунтування перспективних практик розвитку дистанційної освіти в Україні.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	критичне узагальнення теоретичних основ концепту дистанційної освіти, дослідження сучасного стану його розвитку та визначення пріоритетних напрямів його удосконалення.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Дослідження різних теоретичних підходів до сутності дистанційної освіти та її складових. Аналіз теоретико-методичних аспектів оцінювання ефективності дистанційної освіти, включаючи методи та інструменти для вимірювання результатів і якості навчання в цьому форматі.
У розділі 2	Дослідження інституціонального забезпечення дистанційної освіти в Україні, включаючи регуляторні рамки, законодавство та наявність освітніх закладів, що надають дистанційну освіту. Аналіз стану розвитку дистанційної освіти в Україні, включаючи обсяги навчання, доступність, технологічні платформи та проблеми, які існують у сфері дистанційного навчання.
У розділі 3	Визначення пріоритетних напрямів удосконалення дистанційної освіти в Україні на основі аналізу даних з попередніх розділів та сучасних тенденцій у світі. Обґрунтування ефективних практик та рекомендацій щодо удосконалення дистанційної освіти в Україні на основі теоретичних засад та аналізу стану розвитку.

**Завдання підготував
науковий керівник**

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 20__ р.

**Завдання одержав
здобувач**

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 20__ р.

Реферат

РОЗВИТОК ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ

Робота складається з 3 розділів, кожний з яких має по 2 підпункти. Перший розділ висвітлює теоретичні аспекти теми концепту дистанційної освіти, другий розділ є аналізом стану розвитку дистанційної освіти в Україні, третій – рекомендаційним. Обсяг дипломної роботи – 86 аркушів, включаючи список використаних джерел та додатки. У дипломній роботі є 2 формули, 4 таблиць, 14 рисунків. Під час написання використано 80 джерел.

Об'єктом дослідження є сучасний стан розвитку дистанційної освіти в Україні. **Предметом** дослідження є комплекс теоретичних і практичних аспектів реалізації дистанційної освіти в Україні, а також напрями її розвитку.

Метою бакалаврської роботи є критичне узагальнення теоретичних основ концепту дистанційної освіти, дослідження сучасного стану його розвитку та визначення пріоритетних напрямів його удосконалення.

Завдання бакалаврської роботи:

- дослідити теоретичні підходи щодо сутності дистанційної освіти та її складових;
- провести аналіз теоретико-методичних аспектів оцінювання ефективності дистанційної освіти, включаючи методи та інструменти для вимірювання результатів і якості навчання в цьому форматі;
- дослідити якість інституціонального забезпечення дистанційної освіти в Україні, включаючи регуляторні рамки, законодавство та наявність освітніх закладів, що надають дистанційну освіту;
- провести аналіз стану розвитку дистанційної освіти в Україні, включаючи обсяги навчання, доступність, технологічні платформи та проблеми, які існують у сфері дистанційного навчання;
- визначити пріоритетні напрями удосконалення дистанційної освіти в Україні на основі аналізу даних з попередніх розділів та сучасних тенденцій у світі;
- обґрунтувати ефективні практики та рекомендації щодо удосконалення дистанційної освіти в Україні на основі теоретичних засад та аналізу стану розвитку.

Вищезазначені завдання вирішуються за допомогою наступних **методів дослідження**: систематизація та аналіз наукових праць, статей, книг, що стосуються дистанційної освіти, управління в освіті, теоретичних засад дистанційного навчання тощо; емпіричні дослідження – збір та аналіз статистичних даних щодо розвитку дистанційної освіти в Україні; аналіз управлінських моделей (вивчення кейсів та історій успіху управління дистанційною освітою в інших

країнах); системний аналіз (розгляд системних зв'язків та взаємодій у сфері дистанційної освіти); синтез та узагальнення (для розробки концептуальних підходів до управління дистанційною освітою); статистичний аналіз (використання статистичних методів для обробки та аналізу даних, отриманих під час емпіричних досліджень); графічні методи (з метою обробки статистичних даних фінансового стану компанії).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розробці або застосуванні нових методологічних підходів, які враховують специфіку управління дистанційною освітою в українському контексті; спробі інтеграції різних теоретичних підходів у сфері управління дистанційною освітою, що може привести до нових концепцій та стратегій управління; розробці конкретних та прикладних рекомендацій для удосконалення системи управління дистанційною освітою в Україні, що може мати важливий практичний вплив; зосередженні на актуальних питаннях управління дистанційною освітою в українському освітньому середовищі, враховуючи його специфіку, культурні та соціальні особливості.

Практичне значення дослідження полягає у визначенні потенційного впливу на реальні процеси та практику управління в сфері дистанційної освіти. Роботу завершено та захищено у 2024 році.

Ключові слова: дистанційна освіта, стратегія розвитку дистанційної освіти, дистанційне навчання.

Відгук

про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету управління персоналом, соціології та психології
освітньо – професійної програми “Менеджмент соціальної сфери”

Овсянникова Дениса Павловича

На тему “ Розвиток дистанційної освіти в Україні: управлінські аспекти ”

Дистанційна освіта стає все більш популярною, зокрема через розвиток інтернет-технологій та зручності використання віртуальних навчальних платформ. Зокрема, необхідність швидкого розвитку саме дистанційної освіти, а не в простому обміні знань, викликали зовнішні чинники, такі як пандемія COVID-19. Пандемія активізувала використання дистанційних технологій у навчанні. Значна частина освітніх закладів в Україні та світі перейшла на дистанційне навчання, що висуває вимоги до управлінських аспектів цього процесу.

Позитивними рисами кваліфікаційної роботи є розробка нових методологічних підходів, які враховують специфіку управління дистанційною освітою в українському контексті; спробі інтеграції різних теоретичних підходів у сфері управління дистанційною освітою, що може привести до нових концепцій та стратегій управління; розробка конкретних та прикладних рекомендацій для удосконалення системи управління дистанційною освітою в Україні, що може мати важливий практичний вплив.

Практична значущість дослідження визначається його потенційним впливом на реальні процеси та практику управління в сфері дистанційної освіти. Дослідження може допомогти в розробці нових та удосконалення існуючих стратегій управління дистанційною освітою в Україні, що сприятиме її більш успішному та ефективному розвитку.

Наявність недоліків: суттєві недоліки відсутні.

Кваліфікаційна бакалаврська робота може бути допущеною до захисту перед ЕК та заслуговує на високу позитивну оцінку.

Науковий керівник:

к.е.н., доцент, доцент кафедри соціоекономіки
та управління персоналом

Кицак Т.Г.

Рецензія

на кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача вищої освіти

Овсянников Денис Павлович

Тема

«Розвиток дистанційної освіти в Україні: управлінські аспекти»

Тема кваліфікаційної роботи є надзвичайно актуальною та доцільною для розроблення. Актуальність теми визначається швидким розвитком інформаційних технологій та зростаючою потребою в доступній та якісній освіті, що стала особливо помітною під час пандемії COVID-19 та війни. Доцільність розроблення теми обумовлена необхідністю вдосконалення управлінських підходів та інституційних механізмів, що сприяють ефективному функціонуванню дистанційної освіти в Україні.

Автор роботи надав аргументовані висновки, які ґрунтуються на результатах дослідження. У роботі використано широкий спектр методів дослідження, зокрема емпіричне дослідження, теоретичний аналіз, порівняльний аналіз та статистичний аналіз, що забезпечує глибоке розуміння проблематики та її багатогранний аналіз.

Таким чином, робота демонструє високий рівень теоретичної підготовки автора, обґрунтовані та аргументовані висновки, а також широкий спектр використаних методів дослідження. Відповідність роботи вимогам наукової роботи та її практична значимість роблять її вагомим внеском у розвиток дистанційної освіти в Україні.

Висновки та рекомендації, наведені у кваліфікаційній роботі, мають важливу практичну значимість. Вони можуть бути використані закладами освіти та управлінськими структурами для підвищення ефективності дистанційного навчання, що є надзвичайно актуальним в сучасних умовах.

Рецензент,
директор ТОВ «Фінанс-Холдинг»

Мельник М.М.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНЦЕПТУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ	7
1.1 Наукові підходи щодо сутності дистанційної освіти та її складників	7
1.2 Теоретико-методичні підходи до оцінювання ефективності дистанційної освіти	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	32
2.1 Інституціональне забезпечення дистанційної освіти.....	32
2.2 Діагностика стану розвитку дистанційної освіти.....	39
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	55
3.1 Пріоритетні напрями удосконалення дистанційної освіти.....	55
3.2 Обґрунтування ефективності запропонованих практик удосконалення дистанційної освіти.....	64
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72

ВСТУП

У світі спостерігається загальна тенденція до використання технологій у сфері освіти. Дистанційна освіта стає все більш популярною, завдяки розвитку інтернет-технологій та зручності використання віртуальних навчальних платформ. Зокрема, необхідність у швидкому розвитку саме дистанційної освіти, а не в простому обміні знань, викликали зовнішні чинники, такі як пандемія COVID-19. Пандемія активізувала використання дистанційних технологій у навчанні. Значна частина освітніх закладів в Україні та світі перейшла на дистанційне навчання, що висуває вимоги до управлінських аспектів цього процесу. Ці процеси також вплинули на ринок праці, що у свою чергу призвело до необхідності навчати працівників новим навичкам роботи на відстані та призвичаюватись підвищувати власну кваліфікацію в умовах дистанційного навчання. Освіта повинна відповідати вимогам ринку праці, і дистанційна форма може надавати нові можливості для отримання освіти віддалено. Управлінські аспекти розвитку дистанційної освіти можуть сприяти забезпеченню високої якості та актуальності освітніх програм. Розвиток дистанційної освіти може мати економічні переваги, такі як зменшення витрат на фізичне утримання навчальних закладів та збільшення доступу до освіти для широкого кола населення. Дистанційна освіта може допомагати у забезпеченні рівних можливостей для різних груп населення, зменшуючи географічні та соціальні бар'єри. Дистанційна освіта може викликати нові виклики та потребу у вдосконаленні управлінських практик. Нові технології вимагають адаптації структур управління освітніми закладами та впровадження ефективних стратегій управління.

Дослідженням теоретико-методичних засад дистанційної освіти займалися вчені різних спеціалізацій та наукових шкіл. Серед них, Н. І. Домаскіна в своїй роботі «Дистанційна освіта (ДО) як засіб модернізації освіти в Україні» розглянула ДО як інструмент сучасної освіти, спрямований на її модернізацію. М. О. Галушак у своїй роботі вивчав психологічні особливості дистанційного навчання як технологію безперервної освіти. С. Л. Огвиненко досліджував організацію навчального процесу післядипломного дистанційного навчання з використанням

CASE-технології. Г. Роботи Г. І. Лазарука, Н. Ф. Соломчака відображають важливість електронного підручника як інструменту дистанційного навчання. А. І. Кузьмінський зосереджувався на вивченні соціально-економічних потреб у дистанційній освіті. Різні аспекти розвитку вищої освіти, у тому числі дистанційної або якості загалом, досліджували А.М. Колот, Г.С. Лопушняк, Т.Г. Кицак, С.О. Цимбалюк, А.М. Шандар та ін. Теоретичні основи дистанційної освіти досліджено у працях українських дослідників Б. Шуневича, А. Кахович, В. Гриценка, В. Колос, С. Кудрявцевої, І. Левандовської, Е. Яценко, Г. Козлакової, О. Муковіз та інших.

Метою дослідження є критичне узагальнення теоретичних основ концепту дистанційної освіти, дослідження сучасного стану його розвитку та визначення пріоритетних напрямів його удосконалення.

Завдання дослідження:

- дослідити теоретичні підходи щодо сутності дистанційної освіти та її складових;
- провести аналіз теоретико-методичних аспектів оцінювання ефективності дистанційної освіти, включаючи методи та інструменти для вимірювання результатів і якості навчання в цьому форматі;
- дослідити якість інституціонального забезпечення дистанційної освіти в Україні, включаючи регуляторні рамки, законодавство та наявність освітніх закладів, що надають дистанційну освіту;
- провести аналіз стану розвитку дистанційної освіти в Україні, включаючи обсяги навчання, доступність, технологічні платформи та проблеми, які існують у сфері дистанційного навчання;
- визначити пріоритетні напрями удосконалення дистанційної освіти в Україні на основі аналізу даних з попередніх розділів та сучасних тенденцій у світі;
- обґрунтувати ефективні практики та рекомендації щодо удосконалення дистанційної освіти в Україні на основі теоретичних засад та аналізу стану розвитку.

Об'єктом дослідження є сучасний стан розвитку дистанційної освіти в Україні.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних і практичних аспектів реалізації дистанційної освіти в Україні, а також напрями її розвитку.

Для вирішення поставлених завдань у дослідженні теоретико-методичних засад розвитку дистанційної освіти в Україні з управлінською були використані певні методи та підходи:

- Систематизація та аналіз наукових праць, статей, книг, що стосуються дистанційної освіти, управління в освіті, теоретичних засад дистанційного навчання тощо.
- Емпіричні дослідження. Збір та аналіз статистичних даних щодо розвитку дистанційної освіти в Україні.
- Аналіз управлінських моделей. Вивчення кейсів та історій успіху управління дистанційною освітою в інших країнах.
- Системний аналіз. Розгляд системних зв'язків та взаємодій у сфері дистанційної освіти. Визначення ключових елементів та їхніх функцій у системі управління дистанційною освітою.
- Синтез та узагальнення. Синтез інформації з різних джерел для розробки концептуальних підходів до управління дистанційною освітою.
- Статистичний аналіз. Використання статистичних методів для обробки та аналізу даних, отриманих під час емпіричних досліджень.

Наукова новизна дослідження полягає у розробці або застосуванні нових методологічних підходів, які враховують специфіку управління дистанційною освітою в українському контексті; спробі інтеграції різних теоретичних підходів у сфері управління дистанційною освітою, що може привести до нових концепцій та стратегій управління; розробці конкретних та прикладних рекомендацій для удосконалення системи управління дистанційною освітою в Україні, що може мати важливий практичний вплив; зосередженні на актуальних питаннях управління дистанційною освітою в українському освітньому середовищі, враховуючи його специфіку, культурні та соціальні особливості.

Практична значущість дослідження визначається його потенційним впливом на реальні процеси та практику управління в сфері дистанційної освіти.

Дослідження може допомогти в розробці нових та удосконалення існуючих стратегій управління дистанційною освітою в Україні, що сприятиме її більш успішному та ефективному розвитку. Рекомендації та підходи, розроблені в ході дослідження, можуть сприяти поліпшенню якості навчальних програм, методик викладання та оцінювання в системі дистанційної освіти. Результати дослідження можуть слугувати основою для впровадження інновацій у систему освіти, таких як нові технології, методи навчання, або управлінські моделі. Дослідження може сприяти підготовці кадрів у сфері управління дистанційною освітою, надаючи практичні рекомендації та інструменти для ефективного керівництва освітніми закладами. Рекомендації та висновки дослідження можуть слугувати підґрунтям для внесення змін у законодавство, що регулює дистанційну освіту, з метою створення більш відповідної та ефективної правової бази. Оптимізація управлінських процесів в дистанційній освіті, яка може бути визначена в результаті дослідження, сприятиме ефективному використанню ресурсів та зменшенню витрат.

Робота підготовлена за власною ініціативою автора.

Інформаційна база дослідження складається з різноманітних джерел і ресурсів, які використовуються для збору та аналізу даних у процесі проведення дослідження. А саме: наукові статті, монографії, книги, дані статистичних організацій, освітніх установ, агентств та інших джерел; закони, постанови, нормативні акти; інформація, яка може бути взята з відкритих джерел в Інтернеті, включаючи веб-сайти, бази даних, електронні журнали, блоги, форуми які стосуються дистанційної освіти та її управління в Україні.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНЦЕПТУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

1.1 Наукові підходи щодо сутності дистанційної освіти та її складників

Дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання [1].

Управління дистанційною освітою включає в себе керування як формою навчання, так і технологіями, які використовуються для її реалізації. Ця складна система вимагає організації ресурсів, планування стратегій, контролю за виконанням завдань та постійного вдосконалення процесу навчання.

Можна виокремити такі різновиди дистанційної освіти:

а) Дистанційне навчання є особливою формою навчально-виховного процесу, де суб'єкти навчання взаємодіють майже без прив'язки до певної території [2].

б) Традиційне дистанційне навчання – це тип дистанційного навчання, де взаємодія між учасниками та ініціаторами навчального процесу відбувається асинхронно за допомогою транспортних систем зв'язку, таких як телефон, телеграф або поштове зв'язку [3].

в) Е-дистанційне навчання – це вид дистанційного навчання, в якому головною часовою взаємодією між організаторами та учасниками навчального процесу є індивідуалізована синхронно-асинхронна взаємодія, використовуючи електронні транспортні системи, такі як комп'ютерні мережі Internet / Intranet та ІКТ [4].

Дистанційне навчання є альтернативою традиційній очній формі навчання, при якій здобувачі отримують знання та виконують завдання віддалено, без необхідності фізичного присутності в аудиторії. Це відкриває можливості для отримання освіти тим, хто не може відвідувати заняття в університеті через різні причини, такі як географічні обмеження, робочий графік чи сімейні обставини.

Технології дистанційного навчання включають в себе використання Інтернету, спеціальних платформ та програмного забезпечення для організації навчального процесу. Це можуть бути відео-лекції, аудіо-записи, інтерактивні завдання, форуми для обговорення, веб-конференції та багато іншого. Технології дозволяють створювати гнучкі та інтерактивні навчальні середовища, де здобувачі можуть вчитися на своєму власному темпі та отримувати індивідуалізовану підтримку від викладачів.

Дистанційне навчання налічує 150 років історії. Чарльз Туссен і Густав Лангештайдт почали викладати іноземні мови за допомогою навчальних листів ще в 1856 році [5]. Хоча відлік можна почати набагато раніше, через поширення релігійних учень, особливо християнства. «Першим поколінням» дистанційного навчання було дистанційне навчання на основі друкованих видань. Ця форма все ще становить більшість усіх програм дистанційного навчання сьогодні. Із заснуванням відкритих університетів у 1970-х роках було започатковано «друге покоління», в якому викладання також відбувалося через радіо, телебачення та відео. Також відбулася взаємодія через аудіо- та відеоконференції. При цьому вже використовувалися комп'ютери з навчальними програмами. Масове розповсюдження персональних комп'ютерів і розвиток Всесвітньої павутини в 1990-х роках зрештою призвели до «третього покоління», мережевого онлайн-навчання та використання мультимедіа [6].

Розвиток сучасної дистанційної освіти (ДО) в Україні відбувається з урахуванням уже існуючих досягнень в цій галузі. Розвиток сучасної дистанційної освіти в Україні може бути умовно розділений на кілька етапів [7]:

1. Початковий етап (кінець 90-х років). Наприкінці 90-х років започатковано розвиток дистанційної освіти в Україні. У 1998 році прийнято Закон України «Про національну програму інформатизації», що визначив завдання з інформатизації освіти. Також у цей період було створено Асоціацію користувачів телекомунікаційної мережі та Українську науково-освітню телекомунікаційну мережу «УРАН».

2. Етап концептуального забезпечення (2000-і роки). У 2000 році Міністерство освіти та науки України затвердило «Концепцію розвитку дистанційної освіти в Україні». Ця концепція передбачала створення системи освіти, спрямованої на розширення кола споживачів освітніх послуг та індивідуалізацію навчання.

3. Активний розвиток (2000-і – початок 2010-х років). Протягом цього періоду в Україні активно розроблялися та впроваджувалися програми дистанційної освіти на різних рівнях освітньої системи. З'явилися перші платформи та онлайн-курси, що надали можливість здобувати освіту дистанційно.

4. Сучасний етап (з початку 2010-х років до сьогодні). З появою новітніх технологій та швидкого Інтернету в Україні розвиток дистанційної освіти став ще активнішим. Уряд та навчальні заклади вкладають значні зусилля у розвиток та впровадження цифрових технологій у навчальний процес, а також у підтримку ініціатив та проектів у сфері дистанційної освіти.

Пандемія значно прискорила процеси впровадження дистанційного навчання в Україні. Багато навчальних закладів перейшли на дистанційні формати, щоб забезпечити безпеку здобувачів та персоналу. З'явилися та активно використовуються онлайн-платформи для навчання, такі як «Prometheus», «Moodle», «Classera», «EdEra», які надають можливості дистанційного навчання. Навчальні матеріали, відкриті лекції, відеоуроки та інші електронні ресурси стали більш доступними для здобувачів і викладачів. Держава взяла на себе обов'язок розвитку дистанційної освіти та підтримки навчальних закладів у використанні відповідних технологій. Були запроваджені заходи для полегшення переходу до дистанційного навчання. Навчальні заклади активно впроваджували електронні системи оцінювання для проведення віддалених іспитів та оцінювання навчальних досягнень. Виникали проблеми із доступом до необхідних технічних засобів та Інтернету для всіх здобувачів, особливо тих, хто мешкає в менш розвинених регіонах. У сфері дистанційної освіти розглядаються питання стандартизації та якості навчальних програм та сервісів. Деякі навчальні заклади впроваджують гібридні формати, комбінуючи традиційне та дистанційне навчання для

оптимального результату. Зросла популярність онлайн-курсів, які надають можливість отримати освіту від визначених експертів, які можуть знаходитися в будь-якій точці світу. Російська агресія та обстріли енергетичної інфраструктури загострили необхідність, але у той же час і вразливий стан, дистанційної освіти, яка дуже залежна від технологічних засобів, незважаючи на потенціал покращення безпеки навчального процесу в умовах війни.

Управління дистанційною освітою об'єднує в собі організаційні, стратегічні, технічні та педагогічні аспекти, спрямовані на забезпечення якості та ефективності навчального процесу. Це включає в себе планування та використання ресурсів, розробку навчальних програм та матеріалів, підготовку викладацького складу, впровадження технологій, моніторинг результатів та забезпечення якості навчання.

На думку Т. Кицака, Ю. Маршавіна та С. Сідлецького однією з найважливіших компетенцій менеджерів у вищій освіті є їхня здатність до стратегічного планування, що має значний вплив на ефективність та результативність закладів вищої освіти. Це означає вміння визначати пріоритети в умовах невизначеності, а також розробляти стратегії та методи їх запобігання у відповідь на потенційні ризики та загрози. Поступовий розвиток цифрової інфраструктури, зокрема покращення онлайн-ресурсів та платформ для дистанційного навчання, стає ключовим напрямом у новаторському керівництві в управлінні закладами вищої освіти. Це забезпечує якісну освіту, навіть у випадку обмеженого фізичного доступу здобувачів та працівників до університетських приміщень. Розвиток цифрових інструментів дозволяє розширювати можливості навчання та залучення здобувачів, а також підвищує гнучкість та доступність освітніх ресурсів. Такий підхід до управління сприяє створенню інноваційного освітнього середовища, яке відповідає сучасним вимогам та потребам учасників освітнього процесу [8].

Дистанційна освіта є складною та багатогранною областю, і її сутність та складові визначаються різними теоретичними підходами. Дистанційну освіту розглядають через різні підходи в залежності від сфери, до якої вона має відношення:

- Технологічний підхід заснований на використанні інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для забезпечення віддаленого доступу до освітніх ресурсів та взаємодії між учасниками навчального процесу. У цьому контексті дистанційна освіта розглядається як форма електронного навчання [9].

- Педагогічний підхід акцентує увагу на педагогічних принципах та методах, що використовуються в дистанційній освіті. Відмінність між традиційною та дистанційною освітою розглядається з точки зору педагогічних стратегій та підходів.

- Організаційний підхід зосереджений на організаційних аспектах дистанційної освіти, включаючи управління, структури, фінансування та інші аспекти, які забезпечують ефективність функціонування дистанційної освіти.

- Соціокультурний підхід розглядає вплив дистанційної освіти на соціальні та культурні аспекти суспільства. Аналізується взаємодія учасників дистанційної освіти та її вплив на структуру освіти у соціумі [10].

- Психолого-педагогічний підхід спрямований на вивчення психологічних та педагогічних аспектів навчання індивідів на відстані. Зазначається важливість саморегуляції, самостійності та мотивації для успішного дистанційного навчання [11].

- Економічний підхід розглядає форму організації освітнього процесу з точки зору економічної ефективності та доступності. Вивчаються фінансові аспекти та вартість реалізації дистанційних освітніх програм.

- Правовий підхід аналізує правове регулювання дистанційної освіти, включаючи нормативні акти, права та обов'язки учасників, а також визначається захист прав споживачів освітніх послуг [12].

Технологічний підхід до дистанційної освіти фокусується на використанні інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для організації та забезпечення навчання на відстані. Цей підхід визнає значущість технологій у створенні віртуального навчального середовища, яке дозволяє учасникам отримувати, обмінюватися та опрацьовувати інформацію незалежно від місця їх знаходження [13].

Онлайн-технології навчання є невід'ємною складовою дистанційного освітнього процесу, який передбачає самостійне засвоєння знань учнями за допомогою різних методів, форм і засобів взаємодії. Класифікація інформаційних технологій дистанційного навчання за Думанським може бути проведена наступним чином:

1. Презентаційні форми навчальних матеріалів: Вони включають книги та друковані матеріали, електронні тексти та публікації, комп'ютерні навчальні презентації, мультимедіа, гіпермедіа, телебачення, радіо, віртуальну реальність та моделювання, електронні підтримуючі системи.

2. Методи подання навчальних матеріалів: радіотрансляція, телетрансляція, онлайн програми, онлайн сервіси, аудіо- та відеоносії інформації, CD-ROM, DVD, USB-флеш накопичувач, а також інтернет.

3. Види взаємодії учасників освітнього процесу: телеконференції, електронна пошта, групові мережі та інші засоби спілкування, які дозволяють учасникам навчального процесу спілкуватися між собою та з викладачами [14].

Педагогічний підхід до дистанційної освіти акцентує увагу на педагогічних принципах, методах та стратегіях, які використовуються для організації та забезпечення ефективного навчання та навчального процесу на відстані. Розробка навчальних матеріалів, які враховують особливості дистанційного навчання. Це може включати в себе створення інтерактивних відеоуроків, аудіо-лекцій, електронних підручників та інших інструментів. Розробка та використання методів, які підтримують активну участь та самостійність учасників дистанційного навчання. Сюди можуть входити віртуальні дискусії, групові завдання, взаємодія через онлайн-платформи тощо. Поширення поняття віртуальних навчальних спільнот, де здобувачі можуть обмінюватися досвідом, взаємодіяти та співпрацювати, щоб створювати навчальне середовище, аналогічне традиційному класові. Забезпечення індивідуальних підходів до навчання, враховуючи різний темп, стиль навчання та індивідуальні особливості кожного учасника. Спрямованість на розвиток навичок та компетенцій, які є критичними для

успішного функціонування у сучасному інформаційному суспільстві, таких як критичне мислення, комунікаційні вміння, саморегуляція тощо [15].

Організаційний підхід до дистанційної освіти ставить акцент на аспекти, пов'язані з організацією та управлінням системами дистанційного навчання. Цей підхід включає в себе розгляд таких ключових питань, як управління, структури, фінансування, технічні аспекти та інші аспекти, що визначають ефективність та функціонування дистанційної освіти. Організаційний підхід допомагає створювати стійкі та ефективні системи дистанційної освіти, що враховують різноманітні аспекти управління, фінансів, технічної інфраструктури та сприяють покращенню результатів навчання. Управління включає в себе:

- Визначення завдань, розподіл ресурсів, контроль за виконанням завдань та оцінку ефективності.
- Впровадження, планування, організацію та контроль навчальних процесів на відстані.
- Розвиток стратегії та політики, спрямовані на забезпечення якості та результативності дистанційної освіти.
- Визначення організаційних структур, які відповідають за виконання функцій дистанційної освіти.
- Розробку систем управління та координації між відділеннями, курсами, педагогами та здобувачами.
- Вивчення економічних аспектів дистанційної освіти, зокрема вартості розробки, реалізації та підтримки програм.
- Розробку ефективних стратегій фінансування та пошук джерел фінансування для підтримки дистанційної освіти.
- Визначення та впровадження технологій для забезпечення доступу до навчальних матеріалів та інтерактивної взаємодії між викладачами та здобувачами.
- Розробку технічної інфраструктури, що включає в себе платформи для навчання, комунікації та оцінювання.
- Розробку систем підготовки та підтримки викладачів для викладання в дистанційному форматі.

- Розробку ефективних адміністративних процедур, таких як процеси реєстрації, оцінювання та взаємодії між викладачами та здобувачами [16].

Соціокультурний підхід до дистанційної освіти спрямований на вивчення впливу цього виду освіти на соціальні та культурні аспекти суспільства. Цей підхід дозволяє розглядати дистанційну освіту не лише як технічний чи педагогічний процес, але й як явище, яке взаємодіє з соціокультурним оточенням, визначає соціальні практики та формує культурні зміни. Досліджує вплив дистанційної освіти на соціальні структури суспільства, зокрема на систему освіти, ринок праці, соціальні відносини та інші аспекти. Досліджує способи, якими відбувається соціальна взаємодія та комунікація між учасниками дистанційного навчання, визначення впливу цього на соціальні навички та міжособистісні відносини. Розглядає аспекти, які забезпечують адаптацію дистанційної освіти до місцевих культурних та соціальних реалій, зокрема врахування мови, традицій, поглядів тощо [17].

Психолого-педагогічний підхід до дистанційної освіти ставить перед собою завдання вивчення психологічних та педагогічних аспектів навчання та виховання здобувачів освіти на відстані. Психолого-педагогічний підхід враховує різні індивідуальні особливості здобувачів, такі як рівень володіння матеріалом, стиль навчання, рівень мотивації та інші психологічні чинники. Забезпечення індивідуального підходу може здійснюватися за допомогою персоналізованих матеріалів, завдань та підходів до оцінювання. Важливим елементом психолого-педагогічного підходу є стимулювання мотивації здобувачів до навчання. Дистанційна освіта передбачає більшу відповідальність за навчання на самостійні плечі здобувачів. Психолого-педагогічний підхід акцентує на розвитку навичок саморегуляції, самостійності та самоконтролю. Залучення інтерактивних засобів сприяє активній взаємодії між викладачем та учнем. Використання форумів, вебінарів, віртуальних лекцій і т. д. сприяє побудові віртуального навчального співтовариства та підтримці відчуття спільноти. Забезпечення психологічної підтримки учням, зокрема за допомогою консультування віддаленим шляхом,

може допомагати у подоланні труднощів та стресів, пов'язаних із віддаленим навчанням [18].

Економічний підхід до дистанційної освіти фокусується на аналізі економічних аспектів та впливів цієї форми навчання на фінансовий аспект освіти загалом. Економічний підхід містить у собі принципи: фінансової ефективності, ефективності використання ресурсів, забезпечення доступності, економічної вигоди для роботодавців, залучення фінансування тощо. Наприклад, аналіз, як ефективно використовуються ресурси (фінансові, людські, технічні) при впровадженні дистанційної освіти. Це включає в себе оцінку оптимальності витрат та ресурсів у порівнянні з досягненням педагогічних та організаційних цілей. Розгляд впливу дистанційної освіти на зменшення вартості освіти для здобувачів, зокрема через відсутність необхідності витратити кошти на поїздки, проживання в інших містах тощо. Вивчення вигоди, яку можуть отримати роботодавці внаслідок надання дистанційних навчальних програм, таких як можливість навчання персоналу без втрати часу на виїзди та нижчу вартість навчання. Аналіз того, як дистанційна освіта впливає на ринок праці, формує компетенції працівників, та сприяє адаптації до змін у сучасному економічному середовищі [19].

Правовий підхід до дистанційної освіти розглядається через призму правового регулювання цієї області, визначення прав та обов'язків учасників, а також встановлення нормативів та стандартів для забезпечення якості та безпеки освітнього процесу. Це як і визначення та аналіз законів, постанов, розпоряджень та інших правових актів, які регулюють дистанційну освіту, так і визначення прав та обов'язків здобувачів, викладачів, адміністрації освітніх закладів, а також інших сторін, які беруть участь у дистанційному навчанні. Забезпечення дотримання авторських прав на освітні матеріали та засоби, які використовуються у дистанційному навчанні. Захист персональних даних здобувачів та викладачів, а також визначення механізмів забезпечення конфіденційності в рамках дистанційної освіти. Визначення процедур акредитації дистанційних освітніх програм та встановлення стандартів якості для забезпечення високого рівня освіти.

Встановлення етичних норм та правил для учасників дистанційної освіти, включаючи запобігання плагіату та дотримання академічної доброчесності [20].

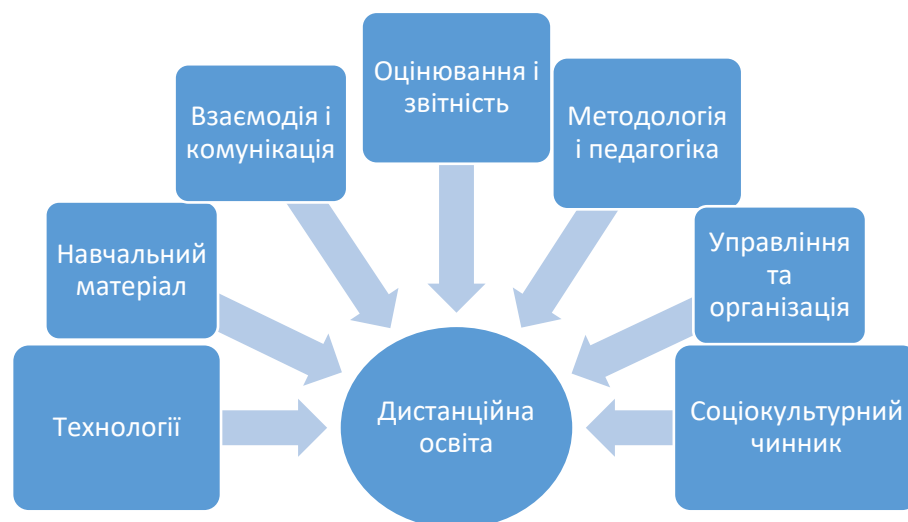

Рисунок 1.1 – Елементи дистанційної освіти

Джерело: розроблено автором

Дистанційне навчання – це індивідуалізований процес отримання знань, навичок та умінь, який відбувається за участю віддалених один від одного учасників навчального процесу. Цей процес відбувається у спеціалізованому середовищі, яке базується на використанні сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Таке навчання передбачає взаємодію через відстань, де викладачі та учні можуть спілкуватися та обмінюватися знаннями без прямого фізичного контакту [21].

Термінологія, що використовується для опису діяльності в галузі дистанційного навчання, залишається різноманітною, і її використання може відрізнятися в різних частинах світу, наприклад, у Північній Америці та Європі. Серед найпоширеніших термінів, що описують дистанційне навчання, можна виділити такі: кореспондентська освіта, дистанційна форма навчання, самостійне навчання, зовнішнє навчання, безперервна освіта, самонавчання, навчання дорослих, освіта на основі використання технічних засобів, опосередковане навчання, акцент на учня, відкрите навчання, доступність для всіх, гнучке та розподілене навчання [22].

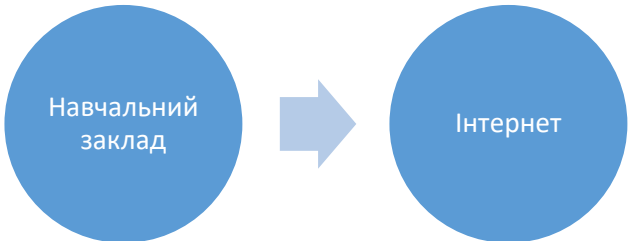
Типи дистанційної освіти стали важливими аспектами сучасної освітньої системи, що відкривають нові можливості для навчання та розвитку, особливо в

умовах зростаючої цифрової трансформації. Дистанційна освіта, в основному, розглядається як процес навчання, що відбувається без прямого фізичного контакту між викладачем та учнем, з використанням різних засобів зв'язку та інформаційних технологій. Перш за все, важливо розглянути синхронні та асинхронні типи дистанційної освіти. Синхронна дистанційна освіта передбачає реальний часовий контакт між викладачем та учнями, такий як вебінари, відеоконференції або онлайн-уроки в реальному часі. Цей тип дозволяє учням отримувати миттєві відгуки та спілкуватися з викладачем та однокласниками, що сприяє активному навчанню та спільній роботі. З іншого боку, асинхронна дистанційна освіта полягає у навчанні у власному темпі, без необхідності одночасного спілкування з викладачем чи іншими здобувачами. Це може включати відео-лекції, віртуальні курси та інші матеріали, до яких здобувачі мають доступ у будь-який зручний для них час.

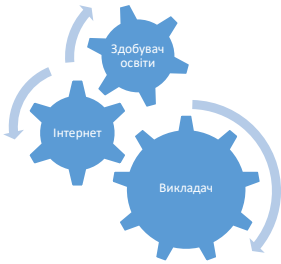
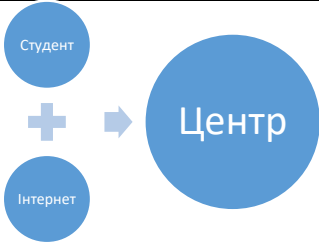

Крім того, можна виділити такі типи дистанційної освіти, як масові відкриті онлайн-курси (MOOCs), дистанційне навчання з використанням платформ електронного навчання, віддалені програми вищої освіти та індивідуальні онлайн-уроки або курси з використанням різноманітних онлайн-ресурсів.

Завдяки науково-технічному прогресу створено різноманітні технології дистанційної освіти. Їх можна групувати та узагальнювати за певними ознаками. Хоча можна спрогнозувати появу нових, досі невідомих, технологій, які будуть застосовані у дистанційній освіті.

Таблиця 1.1 – Технології дистанційної освіти

Технології дистанційної освіти	Характеристика
	<p>Ця технологія дистанційної освіти передбачає, що здобувачі вивчають матеріали та здійснюють взаємодію з викладачем через інтернет, без фізичної присутності в навчальному закладі. Матеріали, завдання та взаємодія доступні в онлайн-середовищі.</p>

Продовження таблиці 1.1

	<p>Цей формат комбінує дистанційне навчання через Інтернет та традиційне навчання у фізичному навчальному закладі. Здобувачі можуть вивчати певні предмети або частину програми дистанційно, а інші — в аудиторії.</p>
	<p>У цьому випадку весь освітній процес відбувається онлайн. Здобувачі і викладачі знаходяться в різних місцях, взаємодіють через Інтернет за допомогою відповідних платформ та інструментів.</p>
	<p>Дистанційна освіта може також здійснюватися через спеціальні навчальні центри або тестові пункти, де здобувачі можуть отримати доступ до необхідних ресурсів та послуг для вивчення матеріалів.</p>
	<p>Цей формат дозволяє здобувачам отримувати освіту в кількох навчальних закладах одночасно через Інтернет. Це може бути вигідним для тих, хто хоче складати програми з різних освітніх установ.</p>

Джерело: складено автором за [23-24]

Для того, щоб мати можливість оцінити вплив цих нових форм поширення знань і навчального матеріалу на дистанційне навчання, необхідно спочатку мати справу з різними аспектами дистанційного навчання. На основі Джефферсона Ф. Е., Мур О. К., Ханнафін М. Дж., Ханнафін К., Макдермотта Д. В. та за словами Далтона можна виділити три різні функціональні виміри дистанційного навчання: «соціальність», «сенсорна модальність» і «продуктивність» [25].

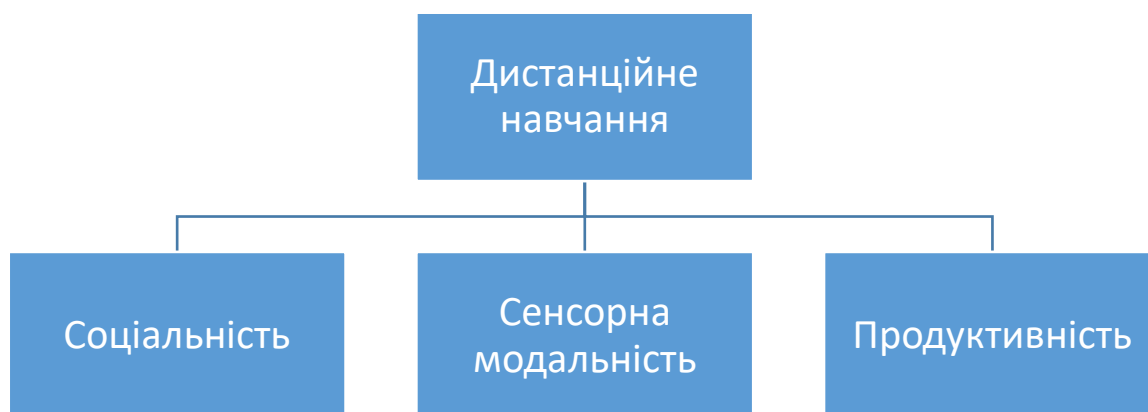

Рисунок 1.2 – Функціональні виміри дистанційного навчання

Джерело: розроблено автором на основі [25]

Соціальність вказує на важливість соціального взаємодії та комунікації у дистанційному навчанні. Забезпечення можливості для здобувачів та викладачів спілкуватися, обмінюватися думками, співпрацювати та взаємодіяти в мережі є важливим елементом, щоб створити ефективне навчальне середовище. Сенсорна модальність вказує на різноманітність та доступність різних сенсорних підходів до навчання. Відмінності в стилі навчання, врахування візуального, аудіального та кінетичного сприйняття можуть бути вирішені через різноманітність навчальних матеріалів та методів. Продуктивність стосується ефективності та результативності навчання на відстані. Вона включає можливість здобувачів досягати конкретних навчальних цілей, використовуючи різні засоби та ресурси дистанційного навчання.

Не можна також не враховувати соціальний аспект дистанційної освіти. Здобувачі, які навчаються дистанційно, можуть відчувати відчуженість від спільноти та менше отримувати соціальну підтримку та мотивацію порівняно зі здобувачами, які навчаються традиційно. Розвиток технологій відкриває безліч можливостей для різноманітних типів дистанційної освіти, які можуть відповідати потребам різних здобувачів та навчальних закладів. Однак важливо забезпечити збалансованість між гнучкістю та ефективністю, а також звернути увагу на соціальний аспект та забезпечення доступності для всіх категорій здобувачів.

Інтеграція наукових підходів до дистанційної освіти із принципами гідної праці забезпечує створення ефективних механізмів для професійного розвитку та соціального захисту в Україні, сприяючи підвищенню якості робочої сили та економічного зростання [26].

Управління в дистанційній освіті вимагає специфічних стратегій та підходів для забезпечення ефективного функціонування навчальних процесів і задоволення потреб учасників освітнього процесу. Для ефективного управління необхідно знати увесь спектр інструментів, який застосовується в управлінській діяльності. Ігнорування певних підходів або засобів може призвести до негативних наслідків та втрати контролю.

Таблиця 1.2 – Управлінські інструменти в дистанційній освіті

Інструменти	Характеристика
Управління ризиками	Визначення потенційних ризиків та розробка стратегій їх управління для забезпечення стабільності та безпеки дистанційної освіти.
Моніторинг та оцінка результатів	Впровадження систем моніторингу та оцінки результатів дистанційної освіти. Визначення показників успішності та ефективності.
Фінансове управління	Розробка та контроль фінансових бюджетів для дистанційних програм. Ефективне використання ресурсів та фінансова стійкість.
Управління якістю	Визначення стандартів якості для дистанційної освіти та розробка системи контролю за їх виконанням. Моніторинг та оцінка якості навчальних програм та процесів.
Управління персоналом	Організація підготовки викладачів та адміністративного персоналу для роботи у віддаленому форматі. Надання необхідних знань та навичок.
Розробка політики	Визначення правил, норм та політик, що регулюють дистанційну освіту, включаючи вимоги до якості, етики, прав та обов'язків учасників.

Продовження таблиці 1.2

Стратегічне планування	Розробка стратегічних планів для розвитку та впровадження дистанційної освіти. Визначення мети, завдань та стратегій для забезпечення успішного функціонування системи.
Вибір та впровадження технологій	Вибір та впровадження необхідних технологій для реалізації дистанційних програм. Врахування вимог до платформ для навчання, відеоконференцій, систем управління навчанням тощо.
Організаційна структура	Встановлення оптимальної організаційної структури, яка забезпечить ефективне управління дистанційними навчальними програмами. Це може включати формування відділу дистанційної освіти або центру.

Джерело: розроблено автором на основі [27-28]

Ефективне управління сприяє покращенню якості освіти та забезпечує успішний розвиток учасників освітнього процесу у цифрову епоху. Правильний вибір технологій та їхня ефективна інтеграція допомагають забезпечити плавну роботу навчальних процесів та зберегти якість освіти. Це відображається у вирішенні таких питань, як доступність технологій, якість викладання та навчання, моніторинг успішності здобувачів і багато інших.

Відправною точкою є розуміння потреб учасників навчального процесу та використання найкращих практик у сфері дистанційної освіти для досягнення максимальних результатів. Управлінські аспекти в дистанційній освіті включають в себе різноманітні аспекти планування, координації, виконання та контролю віддалених навчальних процесів:

Управління ризиками в дистанційній освіті передбачає визначення потенційних ризиків та розробку стратегій їх управління для забезпечення стабільності та безпеки. Наприклад, інтеграція дистанційної освіти як ключового інструменту у сучасній філософії соціально-трудового розвитку сприяє підготовці працівників до викликів цифрової доби, дозволяючи трансформувати економічні та соціальні небезпеки в можливість для стійкого розвитку та підвищення рівня соціальної якості [29]. Моніторинг та оцінка результатів впроваджені для визначення показників успішності та ефективності. Фінансове управління включає

розробку та контроль фінансових бюджетів для дистанційних програм, а також ефективне використання ресурсів та забезпечення фінансової стійкості. Управління якістю передбачає встановлення стандартів якості та розробку системи контролю за їх виконанням, а також моніторинг та оцінку якості навчальних програм та процесів. Управління персоналом включає організацію підготовки викладачів та адміністративного персоналу для роботи у віддаленому форматі та надання необхідних знань та навичок. Розробка політики передбачає визначення правил, норм та політик, що регулюють дистанційну освіту, включаючи вимоги до якості, етики, прав та обов'язків учасників. Стратегічне планування включає розробку стратегічних планів для розвитку та впровадження дистанційної освіти, визначення мети, завдань та стратегій для забезпечення успішного функціонування системи. Вибір та впровадження технологій передбачає вибір та впровадження необхідних технологій для реалізації дистанційних програм з урахуванням вимог до платформ для навчання, відеоконференцій, систем управління навчанням тощо. Організаційна структура визначає оптимальну організаційну структуру, яка забезпечить ефективне управління дистанційними навчальними програмами, включаючи формування відділу дистанційної освіти або центру.

1.2 Теоретико-методичні підходи до оцінювання ефективності дистанційної освіти

Ефективність навчання вимірюється здатністю досягти результатів, які співвідносяться з визначеними цілями та стандартами. Це включає здобуття знань, розвиток навичок, формування певних компетенцій тощо. Ефективність оцінюється порівнянням отриманих результатів з тим, що вважається оптимально можливим або максимально досяжним. Вона може бути визначена навчальними стандартами, цілями програми, або іншими критеріями успішності. Зменшення розбіжності між поставленою метою (ціллю) та отриманими результатами вважається умовою підвищення ефективності навчання. Що означає: чим менше розходження між тим, що планується досягти, і тим, що фактично досягнуто, – тим

вище рівень ефективності. Ефективність включає в себе систему оцінювання та контролю, яка дозволяє постійно визначати, наскільки близько дійсні результати досягають визначених цілей, що вимагає постійного аналізу та корекції навчальних стратегій. Ефективність навчання може бути визначена тим, наскільки близько досягнуті результати наближаються до заданої мети. Це допомагає визначити, чи досягаються організаційні та освітні цілі. Оцінка ефективності навчання також пов'язана з концепцією постійного удосконалення і включає в себе аналіз викладання та навчання, а також внесення змін для підвищення результативності.

Якість освіти визначається тим, як національна система освіти функціонує як інтелектуальна система та як процес соціальної діяльності. Це вимірюється тим, як ефективно вона вирішує свої завдання і впливає на розвиток суспільства. Якість освіти передбачає дотримання конкретних умов, які забезпечують оптимальність процесу навчання та виховання за всіма його аспектами – процесуальному, результативному та ресурсному. Ключовими умовами є організаційні, технологічні, змістовні, особистісні і світоглядні аспекти, які впливають на загальну та професійну культуру майбутніх фахівців, формуючи їхнє спосіб буття та професійну діяльність [30].

Наприклад, імплементація принципів соціальної відповідальності у розробку політики та стратегічного планування дистанційної освіти сприяє підвищенню якості освіти, забезпеченню етики та прав учасників освітнього процесу, а також підтримці стійкого соціально-економічного розвитку [31].

Оцінювання ефективності дистанційної освіти передбачає аналіз різних аспектів, які включають якість навчання, взаємодію між учасниками процесу та відповідність навчальних цілей досягнутим результатам. У традиційній і дистанційній освіті ключовим етапом є чітке формулювання цілей і очікуваних результатів навчання, які повинні бути SMART (конкретними, вимірюваними, досяжними, реалістичними та обмеженими за часом). Розробка оціночних інструментів, таких як тести, завдання, проекти і т.д., відображає цілі та завдання дистанційного курсу і повинна бути адаптована до віртуального навчання. Важливо застосовувати як формувальне, так і сумативне оцінювання. Формувальне

оцінювання дозволяє здобувачам отримувати зворотний зв'язок та коригувати свою роботу, а сумативне визначає кінцеві оцінки за курс [32]. Також важливо враховувати взаємодію та залучення здобувачів у віртуальному середовищі, оцінювати їх активність, участь у різноманітних подіях та заходах у рамках навчального процесу, а також збирати відгуки та оцінки через анонімні опитування або обговорення з підсумкового характеру. Для постійного вдосконалення навчального процесу необхідно розробляти механізми на основі результатів оцінювання, аналізувати дані для корекції змісту курсу, методів навчання та оціночних критеріїв. Технічні аспекти, такі як доступність технічних засобів, надійність платформи та якість віртуального середовища, також варто враховувати, оскільки вони можуть впливати на ефективність навчання. Займатися моніторингом активності та участі викладачів і здобувачів для виявлення проблем та можливостей для поліпшення, а також постійно оновлювати оціночні методи та інструменти відповідно до змін у програмі, технологічних можливостей та відгуків учасників навчального процесу.

Розробка методології оцінювання ефективності дистанційної освіти включає в себе визначення ключових критеріїв, показників та інструментів, які дозволять об'єктивно визначити, наскільки ефективно використовується дистанційна форма навчання.

Визначення цілей та очікуваних результатів	Визначення ключових критеріїв та показників	Визначення інструментів для збору даних	Застосування методів аналізу даних	Постійне вдосконалення
<ul style="list-style-type: none"> • Сформулювання головних цілей дистанційної освіти відповідно до навчальних програм та стратегічних завдань. • Охарактеризація очікуваних результатів в навчальному процесі, включаючи знання, навички та компетенції, які повинні бути набуті студентами. 	<ul style="list-style-type: none"> • Оцінка результатів здобувачів через екзамени, тести, курсові роботи та інші форми оцінювання. • Моніторинг участі, активності та взаємодії здобувачів у віртуальному навчальному середовищі. • Збір відгуків та оцінювання задоволеності здобувачів через опитування та обговорення. • Вивчення впливу дистанційної освіти на професійний розвиток та кар'єрні можливості здобувачів. 	<ul style="list-style-type: none"> • Розробка анкет для оцінки задоволеності, взаємодії та вражень здобувачів. • Використання платформних засобів для аналізу активності здобувачів, їхньої участі та взаємодії. • Застосування онлайн-тестів та оцінювання проєктів для вимірювання рівня засвоєння матеріалу та розвитку навичок. 	<ul style="list-style-type: none"> • Використання статистичних методів для аналізу числових даних, таких як оцінки, рейтинги, та відгуки. • Поєднання кількісних та якісних методів для глибшого розуміння ефективності та виявлення тенденцій. • Встановлення системи моніторингу та звітності для постійного слідування за результатами та внесення необхідних корекцій. 	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз результатів та зворотного зв'язку для вдосконалення змісту та методів навчання. • Забезпечення надійності технічних засобів та платформ для покращення якості навчального процесу. • Створення механізмів для підтримки та розвитку професійного викладацького колективу.

Рисунок 1.3 – Структура методології оцінки ефективності дистанційної освіти

Джерело: розроблено автором на основі [33]

У педагогічній теорії та практиці існують різні підходи до визначення зв'язку між поняттями «критерій» і «показник». Деякі вчені вважають, що критерій і показник є синонімами, а інші розглядають їх як відмінні складові. Згідно з першим підходом, показником може бути будь-який критерій, що використовується для оцінки ефективності певного процесу. За другим підходом, критерій визначає загальну мету або характеристику, в той час як показник є конкретними вимірниками, що використовуються для вимірювання рівня досягнення цієї мети або характеристики.

Вважаючи, що поняття «критерій» ширше за «показник», ми можемо визначити критерій як загальну мету або основний стандарт, який використовується для оцінки ефективності певного процесу чи явища. Показник, з

свого боку, є конкретним показником або мірою, за допомогою якої можна виміряти рівень досягнення цього критерію [34]. Таким чином, показник може бути складовою частиною критерію і виражати його конкретні аспекти, які використовуються для оцінки ефективності певного процесу чи явища. Дотримання наукової позиції вчених дозволяє забезпечити чітке розуміння та використання цих понять в дослідженнях та практиці.

Дослідження філософських, психологічних та педагогічних аспектів ефективності дистанційного навчання з особливими потребами підкреслює необхідність розроблення конкретних критеріїв та показників для оцінювання результатів цього процесу. Досі відсутні єдині рекомендації з цього питання, що свідчить про необхідність самостійної процедури їх визначення та розробки. Вивчення літератури та проведене дослідження показують, що існують різні підходи до визначення рівнів, критеріїв та показників ефективності дистанційного навчання з особливими потребами. Однак, важливо враховувати специфіку такого навчання, а саме індивідуальні особливості здобувачів, їхні потреби та можливості. Тому, розробка критеріїв оцінювання ефективності повинна базуватися на індивідуальному підході до кожного здобувача. Орієнтуючись на результати досліджень та концепції розвитку освіти в цілому, можна розробити комплексні критерії, що враховуватимуть якісні та кількісні показники успішності дистанційного навчання з особливими потребами. Такий підхід дозволить не лише ефективно визначати результати навчання, але й вдосконалювати процес навчання та забезпечувати максимальну підтримку для кожного здобувача.

Можна визначити наступні критерії якості професійної підготовки здобувачів [35], вказуючи на такі аспекти:

1. Спрямованість особистості здобувача на майбутню професійну діяльність, що підкреслює важливість формування у здобувачів професійної орієнтації та готовності до виконання конкретних завдань у своїй галузі.
2. Рівень теоретичних знань, який вказує на глибину і ширину засвоєних студентами теоретичних концепцій і понять у своїй спеціальності.

3. Рівень практичної навчально-виробничої діяльності, що визначається ступенем вміння та навичок здобувачів у застосуванні отриманих знань на практиці.

4. Темпи просування до максимально можливого результату, що вказує на швидкість і ефективність досягнення здобувачами навчальних цілей та досягнення найкращих можливих результатів у навчанні.

Ці критерії можуть стати основою для оцінки якості професійної підготовки здобувачів та розвитку методики контролю їх знань і навичок. Також варто врахувати, що розвиток методики різнорівневого рейтингового контролю знань в умовах модульної технології навчання може сприяти більш об'єктивному визначенню рівня підготовки здобувачів та створенню більш ефективних систем контролю та оцінювання.

Результати аналізу наукової літератури вказують на наявність специфічно взаємопов'язаних критеріїв ефективності дистанційного навчання, які є складними для чіткого розмежування. Ці критерії можна розділити на педагогічні (дидактичні, методичні) і психологічні аспекти. Перший напрямок зосереджується на оцінці результатів засвоєння навчального матеріалу, в той час як другий акцентує увагу на процесуальному аспекті навчання. Важливо відзначити, що педагогічне оцінювання не враховує системність організації знань та технологічні механізми їхнього засвоєння, а лише опосередковано визначає розуміння та інші комплексні зміни в пізнавальній сфері особистості студента. З цього випливає, що критерії ефективності навчальної діяльності здобувачів як суб'єктів учіння у дистанційному форматі можуть включати: засвоєння метазнання, навички самостійної розробки методів навчання, формування цілісного уявлення про об'єкт вивчення та особистісно-сенсове ставлення здобувачів до навчального матеріалу [36].

Дослідники розглядають кілька ключових складників, які визначають ефективність дистанційного навчання. Перш за все, це соціально-педагогічний аспект, який забезпечення отримання здобувачами більшого обсягу теоретичного та практичного матеріалу, а також стимулювання їхнього творчого інтересу. Другий важливий аспект – організаційний – передбачає створення ефективного

механізму управління дистанційним навчанням, за допомогою якого можна досягти оптимізації використання ресурсів, витративши менше часу та залучивши широку аудиторію здобувачів. Третій аспект – технологічний – полягає у всебічному розвитку технологічного процесу як на рівні конкретного закладу освіти, так і в широкому масштабі міста та держави в цілому. Четвертий економічний аспект визначається покращенням співвідношення між витратами та отриманими результатами у сфері освітньої діяльності [37].

За допомогою цих аспектів можна визначити ключові критерії ефективності дистанційної освіти, які враховують різноманітні аспекти навчального процесу [38]:

- Ефективність навчання і викладання визначають якість взаємодії між викладачами та студентами. Це охоплює не лише передачу знань, а й сприяння активній участі здобувачів у навчальному процесі та взаємодії з викладачами.
- Підтримка здобувачів та викладачів є важливим аспектом, який включає створення відповідного підрозділу підтримки, що забезпечує необхідну допомогу та поради як для здобувачів, так і для викладачів у процесі навчання та викладання.
- Аналіз та оцінка визначають ефективності дистанційної освіти включає систему моніторингу, яка дозволяє здійснювати аналіз результатів та оцінку якості навчального процесу.
- Розробка курсів – активне використання авторських розробок сприяє створенню якісних та цікавих навчальних матеріалів, що підвищує ефективність дистанційного навчання.
- Технологічне забезпечення: якісна технологічна підтримка, надійність та безпека технічних засобів відіграє важливу роль у забезпеченні ефективності дистанційної освіти.
- Інституціональні та організаційні аспекти полягають у нормативній підтримці та інституційних ресурсах, які також важливі для успішної реалізації дистанційної освіти, оскільки вони створюють необхідні умови для функціонування освітніх програм та процесів.

Також варто розглянути різноманітні критерії якості дистанційної освіти на основі компетентностей [39]:

1. Оцінка знань навчальних дисциплін визначає на основі успішності здобувачів у засвоєнні матеріалу та здатності їх застосовувати у практичних ситуаціях.

2. Рівень системної компетентності оцінює здатність здобувачів до системного мислення, розуміння взаємозв'язків між різними аспектами навчального процесу та його елементами.

3. Рівень компетенції в розподілі ресурсів включає в себе вміння ефективно використовувати час, грошові та матеріальні ресурси, простір та кадри для досягнення навчальних цілей.

4. Рівень технологічної компетенції оцінює здатність здобувачів користуватися різноманітними технологіями та інструментами, необхідними для дистанційного навчання.

5. Рівень компетентності в роботі з інформацією оцінює здатність здобувачів ефективно знаходити, аналізувати та використовувати інформацію з різних джерел для навчальних потреб.

6. Оцінка особистісних якостей включає в себе оцінку таких аспектів, як мотивація, самодисципліна, відповідальність та саморегуляція.

7. Оцінка розумових навичок включає критичне мислення, проблемне розв'язання, творче мислення та інші когнітивні вміння.

8. Оцінка навичок міжособистісного спілкування аналізує здатність здобувачів до ефективної комунікації, співпраці та спілкування в межах навчального середовища.

Ці критерії допомагають забезпечити комплексну оцінку якості дистанційної освіти, враховуючи різноманітні аспекти навчального процесу та потреби здобувачів у сучасному освітньому середовищі.

Таблиця 1.3 – Критерії якості дистанційної освіти

Академічні результати

- Оцінка академічних досягнень здобувачів, включаючи здані екзамени, виконані завдання, проекти та інші форми оцінки. Важливо визначити, чи досягають здобувачі знань та компетенцій, передбачених навчальним планом.

Доступність

- Оцінка рівня доступності навчання для всіх категорій здобувачів, включаючи осіб з обмеженими можливостями. Важливо, щоб дистанційна освіта була доступною та враховувала різні потреби здобувачів.

Технічні аспекти

- Оцінка доступності та надійності технічних засобів, використовуваних для дистанційного навчання. Це включає оцінку платформ, інфраструктури, якості зв'язку та технічну підтримку.

Якість роботи викладачів

- Аналіз професійної діяльності викладачів, їхньої ефективності та здатності створювати стимулююче навчальне середовище. Важливо враховувати взаємодію викладачів із студентами, якість навчальних матеріалів, методи навчання та зворотний зв'язок.

Залученість та активність здобувачів освіти

- Вимірювання рівня залучення здобувачів та їхньої активності в навчальному процесі. Це може включати участь у форумах, відвідування віртуальних класів, виконання завдань, співпрацю та обговорення.

Вивчення та застосування ефективних практик

- Дослідження та вивчення ефективних практик у галузі дистанційної освіти на основі аналізу внутрішніх та зовнішніх досліджень.

Динаміка та розвиток

- Спостереження за динамікою розвитку дистанційної освіти, аналіз змін та вдосконалень, внесених в процес на основі оцінок та зворотного зв'язку.

Вартість та ефективність

- Аналіз фінансових аспектів, пов'язаних з дистанційною освітою, включаючи вартість розробки та проведення курсу, доступність фінансових ресурсів для здобувачів, вартість технічних засобів тощо.

Залучення громадськості

- Визначення залученості різних членів спільноти, таких як батьки, роботодавці, громадські організації. Зворотний зв'язок від цих груп може вказувати на соціальну ефективність дистанційної освіти.

Сприйняття здобувачів освіти

- Збір інформації щодо сприйняття студентами процесу дистанційного навчання. Анкетування та опитування можуть допомогти з'ясувати задоволення здобувачів від курсу, їхні враження та рекомендації.

Джерело: розроблено автором

Для аналізу сучасного стану розвитку дистанційної освіти в Україні можна використати ряд ключових параметрів. Оцінка академічних результатів відображається через успішність здобувачів у виконанні завдань та зданих екзаменів. Доступність навчання вимагає врахування потреб різних категорій здобувачів, включаючи осіб з обмеженими можливостями. Технічні аспекти включають оцінку якості і доступності технічних засобів для навчання. Якість роботи викладачів оцінюється через їхню ефективність та здатність створювати стимулююче навчальне середовище. Залученість та активність здобувачів освіти відображається через їхню участь у навчальному процесі. Вивчення та застосування ефективних практик базується на аналізі досліджень у галузі дистанційної освіти. Динаміка та розвиток спостерігаються через зміни та

вдосконалення в процесі навчання. Вартість та ефективність вимірюються через аналіз фінансових аспектів дистанційної освіти. Залучення громадськості вказує на рівень інтересу громадськості до даного напрямку освіти. Сприйняття здобувачів освіти аналізується через їхнє враження та задоволення від процесу навчання за допомогою анкетування та опитування. Крім того, аудит управління персоналом, застосований до дистанційної освіти, дозволяє оцінити ефективність та якість освітніх процесів, забезпечуючи підвищення рівня компетенцій та адаптацію освітніх програм до потреб сучасного ринку праці [40].

Були визначені основні принципи контролю навчальних досягнень здобувачів, яких слід дотримуватись:

- Принцип об'єктивності: пізнавальна діяльність у дистанційному навчанні повинна оцінюватися з мінімальним впливом суб'єктивного фактора.
- Принцип демократичності: у дистанційному навчанні повинні бути створені рівні умови для всіх осіб, що проходять контроль.
- Принцип масовості і короткочасності: контроль за допомогою дистанційних технологій повинен бути організований так, щоб за мінімальний час перевірити знання у великої кількості здобувачів [41].

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

2.1 Інституціональне забезпечення дистанційної освіти

Україна, подібно багатьом іншим країнам світу, переживає період інтенсивного розвитку дистанційної освіти. Зміни у соціально-економічному середовищі, швидкість технологічного прогресу та впровадження інновацій у всі сфери життя нації ставлять перед освітніми системами нові виклики та завдання. Дистанційна освіта стає не лише альтернативною формою навчання, але й стратегічним напрямком для забезпечення доступності та якості освіти для всіх шарів суспільства. Аналіз стану розвитку дистанційної освіти в Україні стає актуальним завданням у зв'язку з постійним зростанням популярності цієї форми навчання, а також з метою визначення досягнень, проблем та перспектив її подальшого розвитку. Цей аналіз дозволить зрозуміти поточний стан дистанційної освіти в Україні, виявити ключові тенденції, ідентифікувати основні проблеми та перешкоди перед її розвитком, а також визначити можливості для подальшого удосконалення та інновацій.

Стан розвитку дистанційної освіти в Україні визначається через кілька ключових аспектів, зокрема інституціональне забезпечення. Інституціональне забезпечення – це система організаційних, законодавчих та інших державних та недержавних механізмів, які регулюють та підтримують функціонування певної сфери або сектору суспільства. У контексті дистанційної освіти інституціональне забезпечення включає в себе урядові органи, законодавчі акти, політичні стратегії, фінансові механізми, акредитаційні стандарти, систему сертифікації та інші інструменти, які регулюють та підтримують розвиток дистанційної освіти в Україні [42].

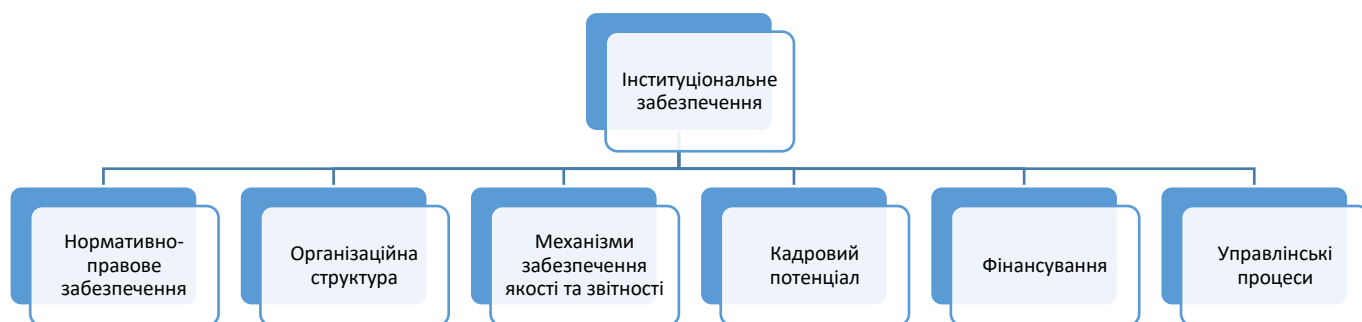

Рисунок 2.1 – Складові елементи інституціонального забезпечення дистанційної освіти в Україні.

Джерело: розроблено автором

Нормативно-правове забезпечення в освіті включає в себе широкий спектр законодавчих актів, правил, положень та стандартів, які регулюють діяльність освітніх установ, їхні взаємовідносини з іншими структурами та їхню відповідність визначеним нормам і цілям. Нормативно-правове забезпечення визначає права та обов'язки учасників освітнього процесу, порядок організації та функціонування навчальних закладів, механізми контролю за якістю освіти, а також інші аспекти, необхідні для забезпечення ефективного функціонування системи освіти.

Нормативно-правове забезпечення в освіті включає такі основні складові:

- Законодавство про освіту: основні закони та постанови, які регулюють освітні відносини в країні. Вони встановлюють права та обов'язки учасників освітнього процесу, організаційну структуру освітньої системи, порядок фінансування, а також інші аспекти.
- Положення та стандарти: документи, які конкретизують вимоги законодавства та встановлюють стандарти якості та ефективності у різних сферах освіти. Наприклад, положення про акредитацію закладів освіти, стандарти вищої освіти, вимоги до навчальних програм тощо.
- Постанови та накази органів управління освітою: документи, які регулюють конкретні аспекти діяльності освітніх установ на рівні міністерств, департаментів, адміністрацій тощо. Наприклад, накази про затвердження навчальних планів, структури навчального процесу, організацію вступної кампанії тощо.

- Міжнародні договори та угоди регулюють співпрацю в галузі освіти між різними країнами або міжнародними організаціями. Вони можуть включати угоди про взаємодію у сфері обміну здобувачами, спільні проекти в галузі наукових досліджень тощо.

Нормативно-правове забезпечення є основою для організації та функціонування освітньої системи, воно визначає правила гри для всіх учасників освітнього процесу та забезпечує здійснення освітніх програм та ініціатив у відповідності з встановленими стандартами і цілями. Нормативно-правове забезпечення дистанційної освіти в Україні базується на ряді законодавчих актів та нормативно-правових документів, які визначають правові умови функціонування цієї форми навчання.

1. Закон України «Про освіту» визначає загальні принципи та права у сфері освіти в Україні. Він також встановлює правові норми, які стосуються дистанційної освіти, включаючи визнання документів про освіту, отриманих в режимі дистанційного навчання [43].

2. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» встановлює основні правила та процедури для організації та проведення дистанційного навчання в Україні, включаючи вимоги до організації та проведення дистанційного навчання в закладах вищої освіти [44].

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки» визначає стратегічні напрями розвитку вищої освіти в Україні, включаючи розвиток дистанційної освіти як одного з пріоритетних напрямів [45].

4. Регулярні нормативні зміни та оновлення у зв'язку з постійним розвитком технологій та змінами в суспільстві є необхідними для нормативно-правового забезпечення дистанційної освіти регулярно переглядається та оновлюється.

Організаційна структура в освіті включає в себе розподіл влади, компетенцій та функцій між різними освітніми установами та їхніми органами

управління. Вона визначає ієрархічні зв'язки, відповідальність та взаємодію між різними рівнями та підрозділами освітньої системи. Організаційна структура є важливим елементом для забезпечення ефективного функціонування освітньої системи, координації дій та виконання поставлених завдань і дозволяє розподіляти відповідальність та ресурси, сприяє взаємодії між учасниками освітнього процесу та сприяє досягненню стратегічних цілей освітньої політики [46].

Організаційна структура в освіті може бути дещо відрізнитися в залежності від конкретної країни, регіону або типу освітньої установи. Загальні елементи включають:

- Центральні органи управління мають загальну відповідальність за стратегічне управління освітньою системою. Це міністерство освіти, департаменти освіти, комітети з питань освіти тощо.
- Регіональні та місцеві органи управління освітою на рівні регіонів, областей, міст або районів, які відповідають за реалізацію освітніх політик на місцевому рівні. Вони можуть бути відокремленими установами або підпорядкованими центральним органам управління.
- Навчальні заклади різного рівня та типу, такі як дитячі садки, школи, коледжі, університети тощо. Кожна освітня установа має свою власну організаційну структуру, яка включає в себе адміністративні підрозділи, викладацький склад, служби підтримки та інші.
- Внутрішні підрозділи та служби в межах освітніх установ, які відповідають за конкретні аспекти діяльності, такі як фінанси, навчальний процес, науково-дослідна робота, студентське життя тощо.
- Організації здобувачів, педагогічних та наукових працівників. Це студентські ради, профспілки педагогів та наукових працівників, асоціації та інші організації, які представляють інтереси своїх членів та взаємодіють з адміністрацією та іншими структурами.

Органи державного управління освітою в Україні мають різні рівні та функції:

1. Міністерство освіти і науки – центральний орган виконавчої влади, який формує державну політику у сфері освіти.
2. Міністерства і відомства України, які мають навчально-виховні заклади: Центральні органи виконавчої влади, які відповідають за реалізацію державної політики у сфері освіти.
3. Вища атестаційна комісія (ВАК) України – орган, який здійснює атестацію наукових кадрів.
4. Органи виконавчої влади Автономної Республіки Крим у сфері освіти відповідають за освіту в Криму.
5. Місцеві державні адміністрації і органи місцевого самоврядування включають структурні підрозділи з питань освіти (місцеві органи управління освітою).

Україна, подібно багатьом іншим країнам, встановлює механізми забезпечення якості та звітності як частину інституціонального забезпечення у сфері освіти. Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО), державна установа, яка здійснює зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання, здобутих на певному освітньому рівні, та проводить моніторингові дослідження якості освіти. В Україні існує система атестації та акредитації навчальних закладів, яка передбачає періодичне переоцінювання їхньої діяльності з метою забезпечення відповідності встановленим стандартам якості. Уряд і незалежні організації здійснюють моніторингові дослідження якості освіти для оцінки рівня навчальних досягнень здобувачів, оцінки роботи вчителів та шкіл, а також для виявлення проблемних питань у системі освіти. Уряд також встановлює стандарти якості для різних рівнів освіти та навчальних закладів, включаючи загальні школи, вищі навчальні заклади та інші установи освіти. Ці стандарти визначають очікувані результати та критерії якості для кожного рівня освіти. Навчальні заклади та інші установи освіти повинні здійснювати звітність про свою діяльність перед відповідними органами управління та громадськістю. Це включає звіти про фінансовий стан, навчальні досягнення здобувачів, якість навчання та інші аспекти діяльності.

Уряд України виділяє кошти з державного бюджету на розвиток освіти загалом, а також на підтримку дистанційної освіти зокрема. Це може включати виділення коштів на розвиток технічної інфраструктури, навчальних ресурсів, підготовку вчителів та здобувачів до використання дистанційних технологій тощо. Спільно з міжнародними організаціями або донорами може реалізовувати проєкти з розвитку дистанційної освіти, для яких виділяються спеціальні фінансові ресурси. Це може бути спрямовано на впровадження новітніх технологій, підвищення кваліфікації вчителів, підтримку здобувачів тощо. Місцеві органи влади також виділяють кошти на розвиток дистанційної освіти в своїх регіонах. Це може бути спрямовано на покращення доступності інтернету, забезпечення навчальних закладів необхідними технічними засобами, організацію підготовки вчителів тощо.

Інституціональні учасники – це основні суб'єкти, які забезпечують функціонування та розвиток освітньої системи, зокрема дистанційної освіти. Це можуть бути урядові та недержавні освітні установи, академічні установи, дослідницькі центри, асоціації, фонди, організації та інші суб'єкти, які беруть активну участь у формуванні та реалізації освітніх політик і програм. Інституціональні учасники в контексті освітньої сфери визначаються як установи, організації та органи управління, які беруть участь у реалізації освітніх програм, формуванні освітньої політики та забезпеченні функціонування освітніх систем. Вони можуть включати в себе навчальні заклади (школи, вищі навчальні заклади, технікуми), установи, що здійснюють науково-дослідну роботу в освіті, міністерства та департаменти освіти, професійні асоціації вчителів та здобувачів, а також міжнародні організації, що сприяють розвитку освіти. Інституціональні учасники у дистанційній освіті включають різні організації, заклади та структури, які беруть участь у процесі навчання та підтримки здобувачів освіти [47-48].

Кадровий потенціал відіграє ключову роль у забезпеченні якості та розвитку дистанційної освіти. Ефективна дистанційна освіта вимагає компетентних вчителів, які знають не лише своє предметне поле, але й методики викладання в онлайн-середовищі. Важливо надавати вчителям необхідну підготовку, тренінги та підтримку для розвитку їхніх навичок викладання в дистанційному форматі. Крім

вчителів, важливо мати ефективний технічний та адміністративний персонал, який забезпечує правильну роботу платформ для дистанційного навчання, вирішує технічні проблеми та забезпечує підтримку користувачам.

В перелічених складових частинах, необхідних для повноцінного розвитку дистанційної освіти (ДО), можна виокремити наступні ключові аспекти:

1. Нормативно-правова база: розвиток ДО потребує чіткої регулятивної бази, яка визначає стандарти та процедури проведення дистанційного навчання, права та обов'язки учасників, а також забезпечує їх захист і безпеку.

2. Кваліфіковані викладачі: ефективна робота ДО неможлива без наявності викладачів, які мають не лише високу професійну кваліфікацію, але й компетентність у використанні технологій дистанційного навчання.

3. Навчальні матеріали: розробка якісних навчальних матеріалів, які відповідають актуальним освітнім стандартам та потребам здобувачів, є важливою складовою ДО.

4. Матеріально-технічна база: наявність відповідної інфраструктури та технічних засобів для здійснення дистанційного навчання включає в себе доступ до комп'ютерів, Інтернету, програмного забезпечення тощо.

5. Фінансово-економічна база: для забезпечення стабільності та ефективності ДО необхідне достатнє фінансування, яке покриває витрати на розробку, впровадження та підтримку системи.

6. Популяризація та маркетинг: активна просування та реклама дистанційного навчання серед цільової аудиторії за допомогою різноманітних маркетингових інструментів сприяє залученню більшого числа здобувачів.

7. Теоретичні розробки: постійний науковий аналіз та дослідження в галузі дистанційної освіти допомагають вдосконалювати методи та підходи до навчання на відстані [49].

2.2 Діагностика стану розвитку дистанційної освіти

На сьогоднішній день дистанційна освіта в Україні є актуальною і динамічно зростає. Ряд чинників сприяє розвитку цього напрямку освіти, включаючи технологічний прогрес, зростання доступності Інтернету, пандемію COVID-19 та війну. За останні кілька років спостерігається збільшення популярності онлайн-курсів та платформ дистанційної освіти серед здобувачів та професіоналів. Це вказує на зростання попиту на дистанційне навчання.

Оцінка ефективності дистанційного навчання включає аналіз різних аспектів, що відображають якість та результативність навчального процесу:

1. Одним з головних показників ефективності є успішність здобувачів, які вчаться дистанційно. Це включає в себе оцінку їхніх академічних досягнень, таких як оцінки, випускні бали, процент здобувачів, які успішно закінчують курси тощо.

2. Опитування здобувачів може допомогти зрозуміти, наскільки вони задоволені дистанційним навчанням, як вони оцінюють якість матеріалів, викладання, підтримку викладачів та технічну підтримку.

3. Оцінка рівня взаємодії здобувачів та викладачів, а також рівня залученості здобувачів до навчального процесу може вказати на ефективність дистанційного навчання.

4. Іншим важливим показником ефективності є ступінь зайнятості випускників, які пройшли дистанційне навчання. Це дозволяє оцінити практичну цінність отриманих знань та навичок.

5. Оцінка доступності та якості технічної інфраструктури, а також рівня підтримки, яку отримують здобувачі та викладачі, може впливати на ефективність дистанційного навчання.

Ефективність дистанційного навчання оцінюється за такими критеріями:

- Забезпечення відповідним матеріально-технічним базисом.
- Якість навчального матеріалу, що використовується.
- Рівень індивідуальної адаптації освітніх програм.
- Результати досягнень учнів, оцінені за якістю набутого знання.

- Ефективність системи контролю та оцінки власних успіхів здобувачів.
- Професійна кваліфікація викладачів та їх відповідність завданням дистанційної освіти.

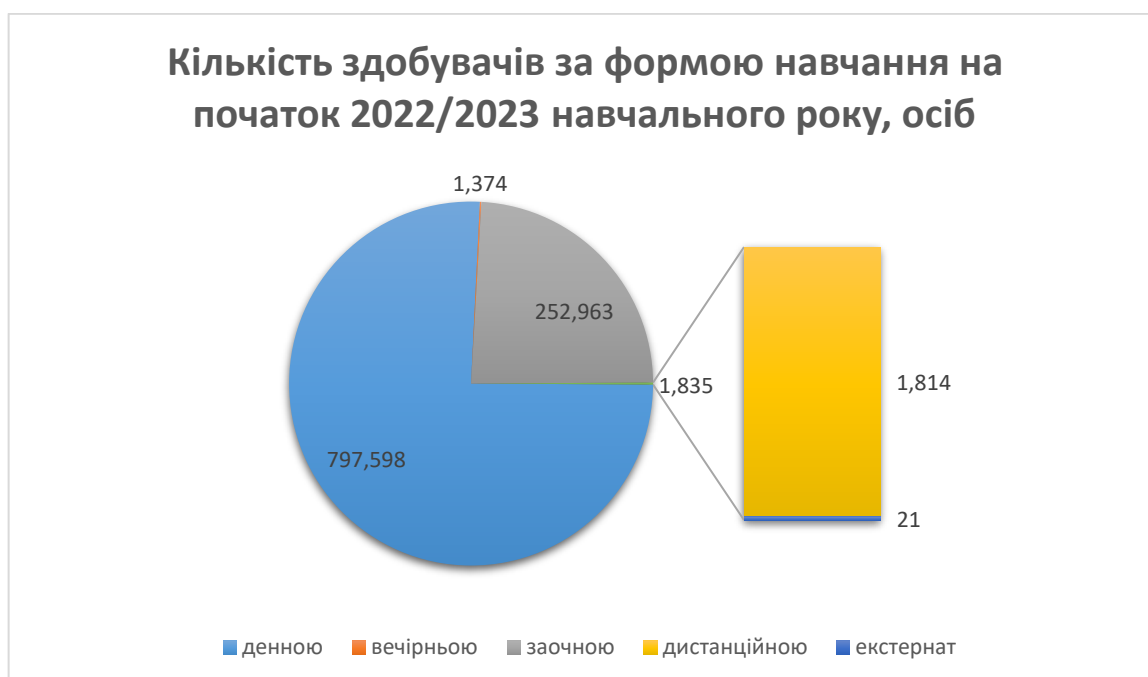

Рисунок 2.2 – Кількість здобувачів за формою навчання на початок 2022-2023 навчального року, осіб

Джерело: побудовано автором на основі [50].

З рисунку 2.2 видно, що найбільш популярною є денна форма навчання, яка має значно більшу кількість здобувачів у порівнянні з іншими формами. Це може бути пов'язано з тим, що денна форма навчання є традиційною та забезпечує більше можливостей для особистого контакту з викладачами та однокурсниками. Заочна форма навчання має значну кількість здобувачів, що свідчить про популярність цієї форми серед тих, хто має обмежений час для відвідування університету через роботу, сімейні обов'язки або інші причини. Інтерес до дистанційної форми навчання також відносно невеликий, але все ж показує наявність попиту на цей тип освіти, особливо в умовах пандемії та воєнного стану, коли фізична присутність університетських приміщень може бути обмежена.

За дослідженням Нейла Бредбарі з Іллінойського університету, пасивне слухання занять може бути ефективним лише протягом 10-18 хвилин, оскільки це максимальний період, на який здатна сучасна людина зафіксувати увагу. У зв'язку

з цим, викладачі вищих навчальних закладів України використовують різноманітні онлайн-платформи та ресурси для забезпечення максимально ефективного навчання у дистанційному форматі. Деякі з основних платформ включають Zoom, Google Meet, Microsoft Teams, Skype, Classtime, Cisco Webex Meetings, а також онлайн-курси на різних платформах, таких як Prometheus, ВУМonline, Khan Academy, YouTube тощо.

У додаток до основних платформ, існує велика кількість додаткових онлайн-сервісів, які допомагають викладачам та здобувачам у навчальному процесі. До таких сервісів належать віртуальні дошки, цифрові платформи для спільної роботи над проектами, сервіси для опитування та інтерв'ювання, сервіси для створення тестів, інтерактивних завдань та презентацій.

Центр навчання та ефективності технологій (C4LPT) надає інформацію про нові тенденції у навчанні та технологіях, а також інструменти досліджень. В 2020 році, завдяки карантинним заходам у всьому світі, стало можливим ширше використання нових методів організації навчання на робочому місці, що сприяло розвитку сучасного робочого навчання (Modern Workplace Learning, MWL) та використанню платформ для відеозустрічей, таких як Zoom і Google Meet.

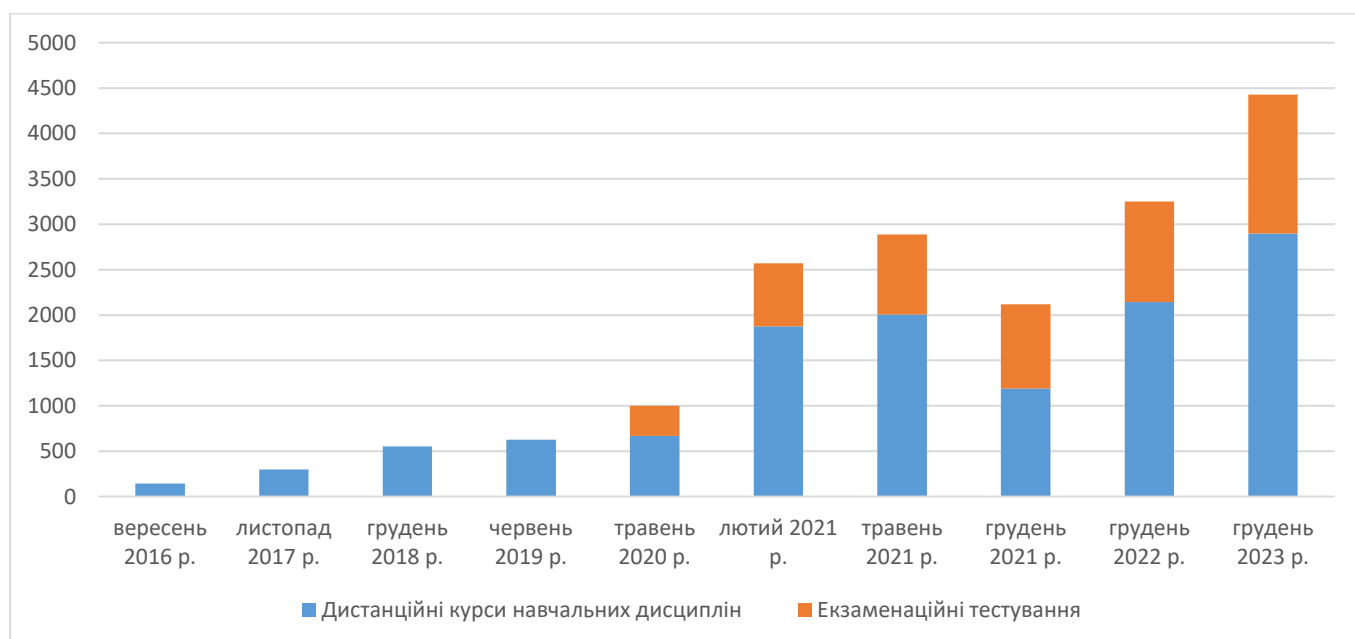

Рисунок 2.3 – Динаміка розробки ДК на платформі Moodle в КНЕУ ім. Гетьмана за роками, одиниць

Джерело: розроблено автором на основі [51]

Аналізуючи динаміку розробки дистанційних курсів (ДК) на платформі Moodle в Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана за роками, можна зробити наступні висновки:

Кількість дистанційних курсів постійно зростає з року в рік. Зокрема, з 2016 року кількість курсів збільшилася майже у 20 разів до 2023 року. Після травня 2020 року спостерігається значне зростання як кількості дистанційних курсів, так і кількості екзаменаційних тестувань. Це, ймовірно, пов'язано з пандемією COVID-19 і заходами, вжитими університетом для переходу до дистанційного навчання. Кількість екзаменаційних тестувань також постійно зростає разом з кількістю дистанційних курсів. Це свідчить про збільшення популярності дистанційного тестування. З 2021 по 2023 рік спостерігається стабільне зростання як кількості дистанційних курсів, так і кількості екзаменаційних тестувань. Це свідчить про тенденцію до постійного розвитку та удосконалення дистанційної освіти в університеті.

У 2021 році освітні заклади в Україні та по всьому світу виявили значний інтерес до широкого спектру онлайн-інструментів, що дозволило виділити 15 ключових трендів у цій галузі [52].

1. Популярність інструментів, таких як Zoom та Microsoft Teams, зростає, адже вони стали необхідними для проведення зустрічей та тренінгів у прямому ефірі.
2. Інструменти, які допомагають в активному залученні здобувачів, наприклад Kahoot та Mentimeter, стають все більш популярними серед викладачів.
3. Платформи, такі як Miro, Mural та Google Jamboard, набувають популярності для колективної роботи під час віртуальних зустрічей.
4. Викладачі використовують нові платформи для керування робочими процесами, проектами та командами, такі як Breeze, Jira, Monday.com.
5. З'являються нові спеціалізовані платформи для навчання та семінарів, які спрямовані на полегшення процесу навчання, наприклад Bramble, Butter.
6. Соціальні мережі, такі як LinkedIn та Twitter, втрачають свою популярність серед освітніх закладів.

7. Популярність отримують нові програми для обміну повідомленнями у групах, зокрема Telegram та Viber.

8. Articulate визнаний лідером серед інструментів електронного навчання.

9. Відео стає популярним засобом для передачі інформації, що призводить до зростання популярності великомасштабних платформ редагування відео, таких як Panopto та Apple Clips.

10. З'являється низка нових інструментів для потокового відео у прямому ефірі, таких як OBS Studio та Streamyard.

11. Зростає популярність нових інструментів для професійного подкасту, наприклад Blubrry, Anchor, podcast.co.

12. Для вивчення іноземних мов часто використовуються спеціалізовані інструменти, наприклад Drops та Italki.

13. Здобувачі цікавляться платформами онлайн-курсів, спрямованими на розвиток навичок, наприклад Skillshare та Skills Base.

14. Популярні додатки, які підтримують особисту продуктивність, такі як Raindrop, Bublup, Mindstone.

15. Викладачі шукають нові та цікаві інструменти для залучення здобувачів до процесу навчання, наприклад Peerceptiv, Perusall, Whiteboard, Pear Deck.

Ці тренди свідчать про значний розвиток онлайн-освіти та постійне прагнення вдосконалювати інструменти та методи навчання у віртуальному середовищі.

Здобувачі та науково-педагогічні працівники різними шляхами оцінюють ефективність інструментів для дистанційного навчання. Згідно з результатами, месенджери, віртуальні освітні середовища та засоби відеозв'язку універсальні і популярні інструменти. Здобувачі віддають перевагу цим засобам, оцінюючи їхню ефективність на рівні близько 41%, в той час як науково-педагогічні працівники вважають віртуальні освітні платформи (такі як Moodle) більш ефективними (70,1%). Щодо асинхронних інструментів, таких як електронна пошта, то їх ефективність оцінили лише 30% здобувачів та 38% викладачів. Це свідчить про те,

що ці інструменти мають обмежений потенціал для організації взаємодії та навчання в дистанційному форматі порівняно з більш сучасними та інтерактивними засобами. Різноманітність у виборі інструментів для дистанційного навчання вказує на необхідність індивідуального підходу та адаптації до потреб і можливостей конкретної освітньої спільноти. Також, це підкреслює важливість розвитку та впровадження різноманітних інструментів, щоб забезпечити ефективну та доступну дистанційну освіту для всіх учасників [53].

Рисунок 2.4 – Проблеми дистанційного навчання

Джерело: розроблено автором

Не всі здобувачі освіти мають доступ до необхідних технічних засобів (комп'ютери, доступу до інтернету), що створює різницю у можливостях для отримання освіти. Дистанційне навчання вимагає від здобувачів високого рівня самодисципліни та самомотивації, оскільки вони навчаються вдома без прямого контролю викладача. Для деяких здобувачів важко встановити ефективний контакт з викладачами та іншими здобувачами освіти, що може призвести до відчуття відірваності та втрати мотивації. Для викладачів може виявитися складним адаптуватися до нових методів навчання, таких як ведення онлайн-уроків та організація віддалених завдань. Не всі курси дистанційного навчання можна проводити у дистанційній формі, що може вплинути на ефективність навчання та отримання необхідних знань.

За останні десятиліття дистанційна освіта в Україні зазнала значного розвитку, що призвело до ряду переваг і недоліків. Серед переваг можна відзначити гнучкість графіку, доступність для великої аудиторії, ефективне використання технологій, економія часу та коштів, широкий вибір програм та курсів, індивідуалізацію навчання, розвиток навичок саморегуляції, можливість навчання на робочому місці, безперервний доступ до матеріалів та ресурсів, зменшення стресу, покращення навичок технологічної грамотності та наявність онлайн-ресурсів. Проте існують і недоліки, такі як відсутність особистого контакту, проблеми доступу до технічних засобів, неефективність для деяких предметів, відсутність мотивації та самоконтролю, високий рівень самоізоляції, проблеми зі здоров'ям, труднощі із залученням учасників, відсутність фізичної інфраструктури, неефективність для здобувачів з обмеженими можливостями, високі витрати на технічне забезпечення та труднощі із визначенням якості викладання.

Більшість здобувачів виявляють недостатню задоволеність та середній рівень суб'єктивного благополуччя у контексті дистанційної роботи. Цей висновок є результатом взаємодії соціально-психологічних факторів, які впливають на їхнє сприйняття процесу навчання та виконання завдань. Здобувачі можуть відчувати недостатній інтерес до дистанційного навчання, внаслідок чого виникає недовіра до умов та методів дистанційної роботи. Також, їхні взаємини з одногрупниками та викладачами можуть бути недостатньою, що призводить до почуття соціальної відчуженості та незадоволеності. Особливу роль у формуванні задоволеності здобувачів від дистанційної роботи відіграють оцінки та взаємодія з викладачами. Недостатня цінність високих оцінок, невідповідність вимогам або нечіткість оціночних критеріїв можуть призвести до розчарування та невдоволеності. Крім того, рівень професійної відповідальності викладачів та якість їхньої взаємодії зі здобувачами може впливати на загальне сприйняття дистанційного навчання. Невідповідність очікуванням здобувачів та неякісна підтримка з боку викладачів можуть призвести до відчуття розчарування та невпевненості у власних здібностях. Отже, для підвищення рівня задоволеності здобувачів від дистанційної роботи

необхідно приділяти увагу не лише технічним аспектам навчання, але й соціально-психологічним аспектам, які визначають їхнє суб'єктивне благополуччя.

З одного боку, використання дистанційного навчання дозволяє отримати швидкий зворотній зв'язок, що сприяє оперативному вдосконаленню навчального процесу. З іншого боку, недостатня активність здобувачів та складність визначення їхнього ступеня зацікавленості у навчальному матеріалі ускладнюють організацію ефективних дискусій та взаємодії. Монотонність та обмежені можливості дистанційного навчання не відповідають потребам екстравертів, інтуїтивних мислителів та активних особистостей, що може призвести до відчуття відчуження та невпевненості учасників. В результаті може втрачатися важлива суб'єктно-діяльнісна складова навчання, а також характер «клубної» атмосфери, яка зазвичай сприяє більш ефективному взаєморозумінню та співпраці серед учасників [54].

Результати опитування Державної служби забезпечення якості вищої освіти та Національного агентства «Система забезпечення якості фахової передвищої та вищої освіти в умовах воєнного стану» свідчать про те, що український освітній ринок відчув значні зміни через ситуацію військового конфлікту. Незважаючи на це, більшість закладів освіти успішно справилися з викликами, що виникли внаслідок пандемії COVID-19, яка супроводжувалася воєнними діями. Зокрема, заклади вищої освіти, які мають досвід роботи як онлайн, так і за змішаною системою, змогли ефективно адаптуватися до нових умов, забезпечуючи якісний освітній процес. Учасники опитування в цілому не відчули змін у якості освіти порівняно з періодом довоєнного стану. Однак, деякі респонденти вказали на певні проблеми, пов'язані з якістю освіти, внаслідок негативного впливу безпекової ситуації в регіонах, зокрема у Миколаївській, Харківській та Запорізькій областях через воєнну агресію РФ. При цьому було відзначено, що певна частка респондентів відчула суттєве погіршення системи якості освіти, особливо серед здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників. Ці дані підкреслюють необхідність удосконалення системи якості освіти в умовах воєнного конфлікту та пандемії, а також наголошують на важливості підтримки закладів освіти в регіонах, які найбільше постраждали від цих подій [55].

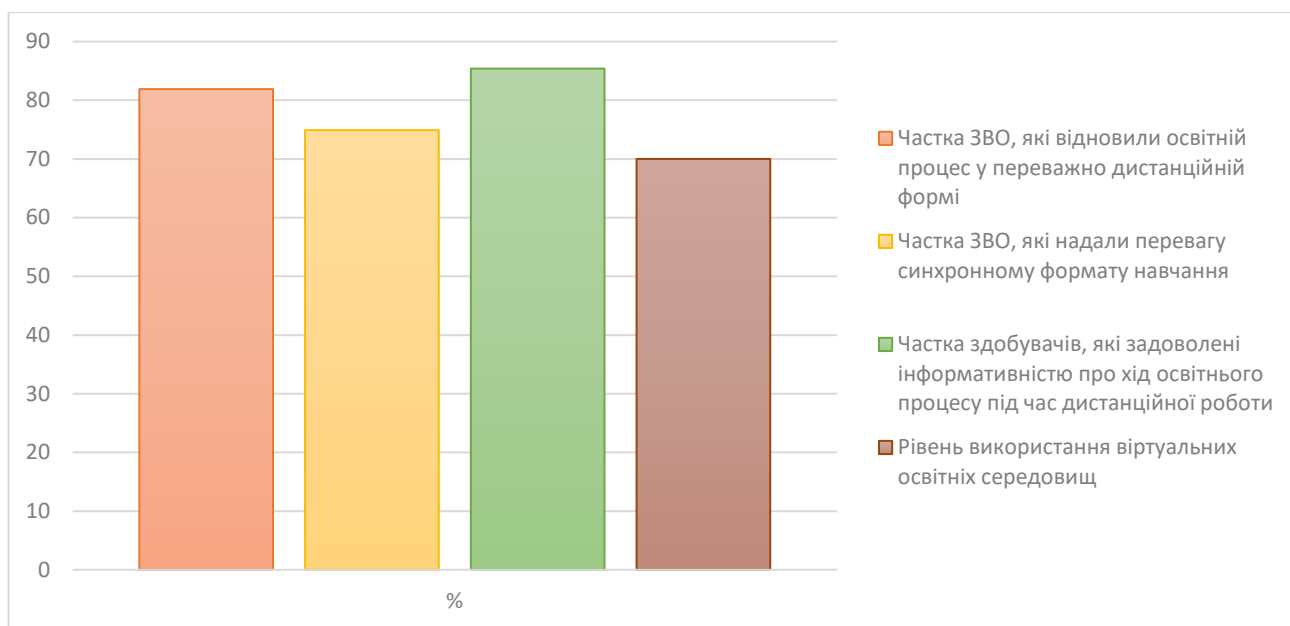

Рисунок 2.5 – Результати моніторингу закладів вищої освіти у 2022 році

Джерело: розроблено автором на основі [56]

Моніторинг закладів вищої освіти [56] виявив:

- Практично всі вищі навчальні заклади успішно адаптувалися до дистанційної форми навчання у період воєнного стану, що свідчить про їхню високу гнучкість та здатність ефективно функціонувати навіть у складних умовах. Впровадження дистанційної освіти під час пандемії COVID-19 дало цінний досвід, який було успішно використано у новій ситуації.

- Більшість навчальних закладів, які перейшли на синхронний формат навчання, діють на безпечних територіях, або змінили своє місцезнаходження через війну. Для закладів, що залишилися на територіях активних бойових дій, використання асинхронного навчання є обґрунтованим з огляду на безпеку учасників.

- Високий рівень задоволеності учасників освітнього процесу щодо інформативності та оперативності отримання інформації під час дистанційної роботи свідчить про успішне впровадження комунікаційних стратегій та технологій у навчальному процесі.

- Зростання використання віртуальних освітніх середовищ свідчить про поступове вдосконалення підходів до використання цифрових технологій у

навчальному процесі та збільшення їхньої активності серед учасників освітнього середовища.

- Оптимістична оцінка якості освітнього процесу учасниками (здобувачами та викладачами) свідчить про успішність впроваджених стратегій та заходів у навчальному процесі навіть у складних умовах війни. Це підтверджує важливість і ефективність застосованих практик удосконалення дистанційної освіти.

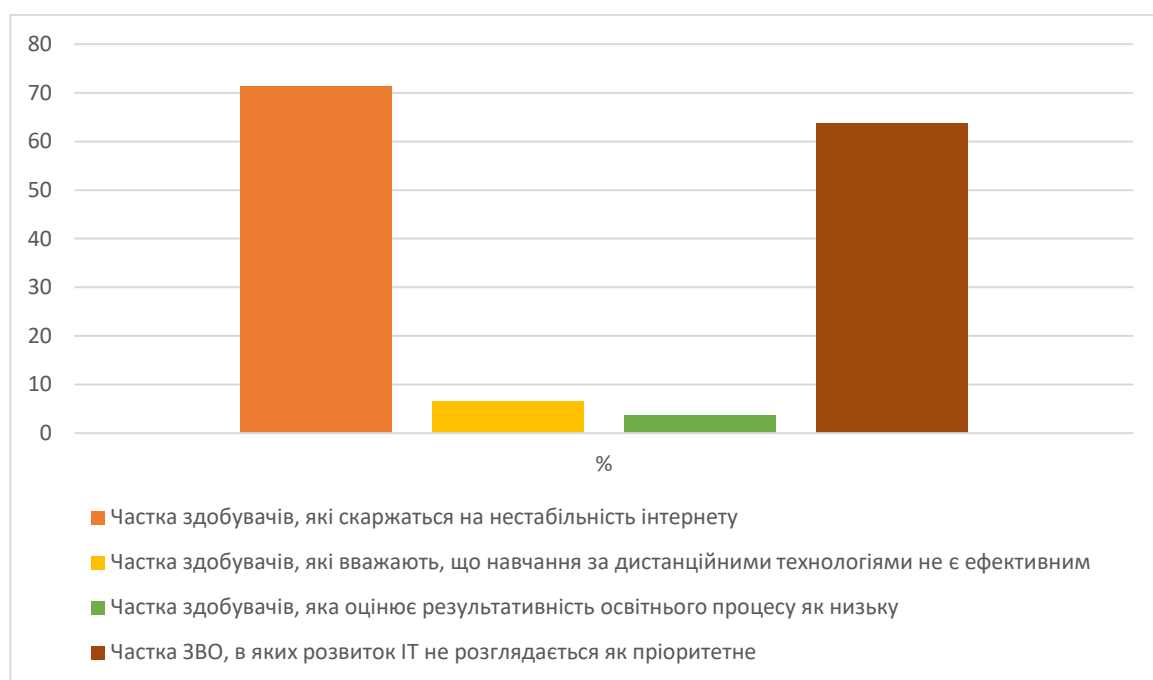

Рисунок 2.6 – Результати моніторингу деяких викликів та проблем в організації дистанційного освітнього процесу у 2022 році

Джерело: розроблено автором на основі [56]

- Починаючи з 2020 року, ситуація щодо напрямків розвитку дистанційного навчання в закладах вищої освіти залишає бажати кращого. У зв'язку з нерозв'язаними проблемами матеріально-технічного забезпечення, лише третина університетів України має достатні ресурси для централізованого вирішення питань інтеграції інформаційних технологій у навчальний процес. Інші заклади (63,7%) не вважають це пріоритетним, а у більшості випадків перекладають відповідальність на факультети, кафедри або викладачів.

- Умови військових дій ставлять перед закладами вищої освіти серйозні виклики, зокрема, складності з установами зв'язку зі всіма працівниками та

здобувачами, що впливає на їхню участь у навчальному процесі. Ситуація із відвідуванням погіршилась, і близько 60-70% студентського контингенту фактично бере участь в освітньому процесі, що на 10% менше, ніж у попередній період дистанційного навчання.

- Найбільш поширеними технічними проблемами під час дистанційного навчання в умовах воєнного конфлікту стали відсутність або нестабільність інтернет-з'єднання та недостатня самоорганізація, особливо відчувається це серед здобувачів.

- Важливо відзначити, що близько 6,5% здобувачів вважають дистанційне навчання неефективним, особливо здобувачі з галузей охорони здоров'я, аграрних наук, інформаційних технологій та культури і мистецтва.

Загалом, ці факти свідчать про необхідність ретельного аналізу та розробки стратегій для подолання проблем, що виникають при впровадженні дистанційного навчання в умовах війни.

Аналіз, який провели Л. Субота, О. Демченко й В. Приймак у рамках опитування здобувачів вищої освіти, розкрив два ключових висновки. По-перше, виявлення значущих відмінностей у знаннях, вміннях та навичках між традиційним та дистанційним навчанням не відбулося. Це свідчить про те, що переваги і недоліки кожного з цих форматів навчання визначаються скоріше індивідуальними особливостями та мотивацією кожного конкретного здобувача, ніж самим форматом навчання. Іншими словами, студент, який дійсно зацікавлений у розвитку та покращенні своїх компетентностей, буде досягати цього мети незалежно від того, чи він навчається традиційно чи дистанційно. Натомість, якщо немає внутрішньої мотивації, і вища освіта розглядається як просто обов'язкова ступінь на шляху до професійного життя, ні традиційний, ні дистанційний формат навчання не будуть ефективними. Таким чином, успіх у навчанні визначається більше особистісними якостями та мотивацією, ніж самим форматом навчання [57].

У світовому рейтингу за Індексом мережевої готовності Україна займає 43 місце з загальним показником 55,16. Цей прогрес визначається високим рівнем використання технологій громадянами, бізнесом та державою для досягнення

певних соціальних та комерційних цілей і підвищення продуктивності. Однак показники у сферах регулювання та управління технологіями, а також вплив технологій на економіку та якість життя, залишаються менш задовільними, що вказує на наявні проблеми у цих галузях. Наприклад, у сфері доступу до технологій, вартість мобільного зв'язку та доступність інтернету є важливими показниками, де Україна показує середні результати. Однак ці показники можуть бути покращені, зокрема, шляхом зниження цін на тарифи та розвитку інфраструктури. У сфері вмісту та майбутніх технологій, Україна також відстає, що може свідчити про нестабільність у розвитку цих напрямків. Наприклад, низький рівень інвестицій у нові технології та низька концентрація талантів у галузі штучного інтелекту можуть обмежити можливості країни у впровадженні інновацій. Таким чином, хоча Україна досягла певного прогресу у використанні технологій, їй ще потрібно зробити значні зусилля для покращення регулювання, управління та використання технологій, щоб забезпечити стабільний розвиток і позитивний вплив на економіку та якість життя громадян [58].

Інше проведене дослідження підкреслює важливість та потенціал інтерактивної технології викладання у контексті дистанційної вищої освіти. Використання інформаційних технологій має численні переваги, але водночас вимагає від викладачів адаптації та нових навичок, що може створювати додаткове навантаження. Недостатня компетентність у цифрових технологіях призвела до труднощів у процесі швидкого переходу до використання ІКТ для здобувачів. Деякі викладачі виявили супротив новітнім технологіям через відсутність досвіду та відсутність прямого контакту зі здобувачами. Проте, ефективність освітнього процесу підвищилась завдяки інформаційним технологіям у таких напрямках, як комунікація, самоконтроль, оцінювання, підготовка матеріалів та виконання завдань. За результатами дослідження відзначено зростання рівня відвідуваності, підвищення контролю та відповідальності здобувачів, скорочення часу на пошук та отримання матеріалів, а також ефективне управління часом як для викладачів, так і для здобувачів. Необхідно також відзначити, що викладачі оцінили ефективність технологій вище, ніж здобувачі. Це може вказувати на певний рівень

суб'єктивності у сприйнятті досвіду навчання з боку здобувачів. Таким чином, результати дослідження підкреслюють значущість інтерактивних технологій удосконалення дистанційної освіти та вимагають подальшого дослідження для максимізації їхнього потенціалу [59].

Згідно з дослідженнями, проведеними в період з 2019 по 2022 рік, здобувачі освіти, які навчаються дистанційно, показують аналогічні або навіть вищі результати порівняно з традиційними методами навчання. Одне з досліджень виявило, що дистанційні студенти досягають в середньому на 7% кращих результатів на екзаменах [60-61].

Залученість може бути меншою через відсутність фізичної взаємодії, але її можна підвищити за рахунок використання інтерактивних технологій, таких як відеоконференції, віртуальні лабораторії та групові проекти. Згідно з дослідженням, інтерактивні методи навчання можуть збільшити залученість на 10-15% [62].

Відсутність соціальної взаємодії може негативно вплинути на психологічний комфорт. Дослідження показують, що соціальна ізоляція може знизити ефективність навчання, проте належна підтримка та консультації можуть зменшити цей негативний ефект [63]. Регулярний та якісний зворотний зв'язок є критично важливим. Здобувачам, які отримують постійну підтримку від викладачів, вдається покращити свої результати [64]. Тому розвиток соціальних зв'язків та їхня підтримка є пріоритетною.

З моменту запуску в 2000 році світовий ринок онлайн-навчання зріс більш ніж на 900%. Це найшвидше зростаючий ринок в галузі освіти [65].

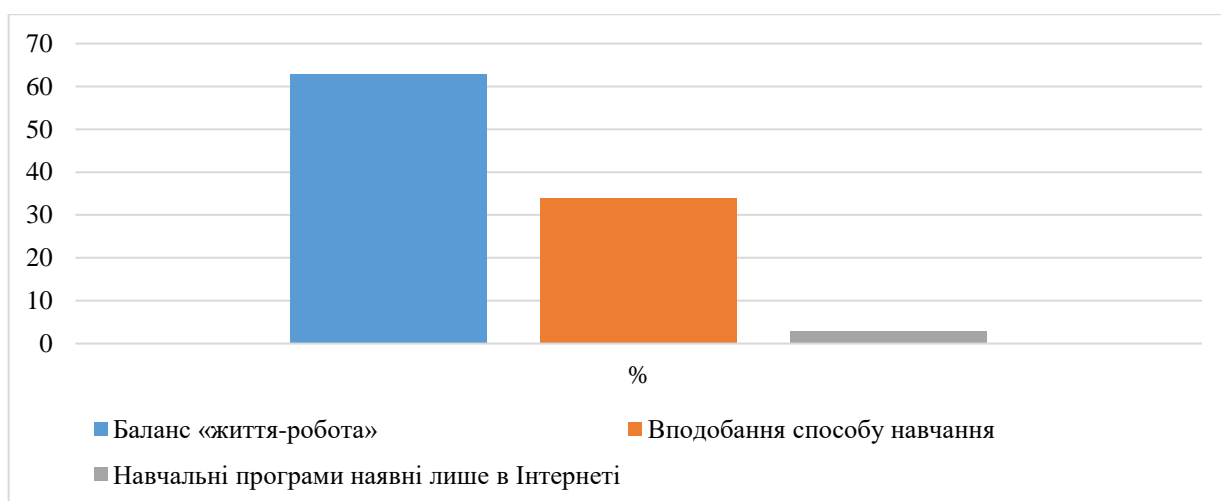

Рисунок 3.4 – Результати опитування, чому здобувачі обирають онлайн-навчання

Джерело: розроблено автором на основі [66]

В опитуванні Online College Students 2019, проведеному Learning House, серед 1500 зареєстрованих онлайн-здобувачів виявлено, що 63% респондентів обрали онлайн-програму через їхні робочі та особисті обов'язки, 34% вибрали її через перевагу до цього методу навчання, а лише 3% обрали її через доступність тільки в Інтернеті. Те ж опитування показало, що 67% здобувачів, що обрали онлайн-курси, проживають у межах 50 миль від свого навчального закладу, що є зростанням на 42% порівняно з показниками п'ять років тому [66].

Заклади вищої освіти зосереджуються на вдосконаленні онлайн-ових і гібридних моделей навчання, які вже впроваджені. Деякі засновують нові програми та підрозділи (наприклад, коледжі професійного навчання та безперервного навчання) з метою пропонувати ширший спектр гнучких освітніх можливостей, задовольняючи потреби різних учнів і сприяючи доступності. Інститути також роблять значні інвестиції, щоб забезпечити підтримку та ресурси, включаючи дані, щоб вирівняти та покращити результати здобувачів у всіх формах, на додаток до оновлення політики та навчання. Деякі респонденти зазначили, що зараз їхні навчальні заклади надають викладачам більший вибір у методах викладання, щоб покращити досвід викладання та навчання [67].

Згідно дослідження, 86% українських викладачів не мали суттєвого досвіду користування інструментами онлайн-освіти, тож університети забезпечували

навчання викладачів навичкам користування цими інструментами, створення чи перенесення курсів в онлайн-простір і загалом організації навчання – через випуск інструкцій, створення каналів у YouTube, Telegram, груп у Facebook, інструкції зі створення силабусу курсів для змішаного навчання тощо [68].

З метою з'ясування сучасного стану застосування технологій дистанційного навчання в закладах вищої освіти було проведено опитування здобувачів чотирьох закладів різного профілю навчання: класичного, технологічного, педагогічного та морського. У опитуванні взяли участь 102 студента. Переважна більшість (84,2%) опитуваних зазначили, що у закладі вищої освіти, в якому вони навчаються, є інформаційний ресурс для підтримки дистанційного навчання. 68,3% здобувачів вказали на те, що у закладі реалізується дистанційне навчання, 13,9% - не знають, чи воно здійснюється і які технології використовуються, 17,8% - відповіли, що у їх ЗВО не використовуються технології дистанційного навчання. На питання «Чи на всіх курсах викладачі пропонують вам скористатися дистанційними технологіями навчання?» було отримано такі відповіді: на більшості – 43,6%, на меншості – 29,7%, не знаю – 13,9%, на всіх – 12,9%. Отже не значна кількість респондентів зазначають, що викладачі пропонують на всіх курсах скористатися дистанційними технологіями навчання [69].

Дані показують, що 97% молоді в США грають у відеоігри [70], Німеччина та США виділяються з найбільшою кількістю гравців (11,6%), які в середньому проводять більше 20 годин на тиждень [71]. Очевидно, що ігри глибоко вкорінені в сучасній культурі. Тож не дивно, що навчальні заклади використовуватимуть їх у навчальному процесі. Гейміфікація та серйозні ігри зокрема, демонструють багатообіцяючі переваги.

Наприклад, коледжі та університети використовують стратегії гейміфікації, як-от значки та таблиці лідерів, щоб заохотити здобувачів брати участь в освітніх заходах, мотивувати їх досліджувати навчання поза аудиторією та сприяти підвищенню їхньої соціальної взаємодії з однолітками. Інші заклади вищої освіти також використовували гейміфікацію для навчання навичкам м'якого спілкування та допомоги студентам у формуванні звички вчитися протягом усього життя. Деякі

навіть пропонують дипломи дизайнера ігор. Доведено, що ці зусилля не лише покращують мотивацію та успішність здобувачів, але й збільшують утримання здобувачів [72]. З іншого боку, існує багато літератури, яка підтверджує позитивний вплив серйозних ігор на навчання. В одному дослідженні серйозні ігри виявилися ефективними для покращення когнітивних здібностей і формування позитивного настрою щодо загального навчання, тоді як інше засвідчило, що учні та вчителі були довше залучені під час серйозного навчання, заснованого на іграх, ніж під час навчання, що не базувалося на іграх [73]. Застереження щодо серйозних ігор полягає в тому, що їх розробці необхідно ретельно обдумати, щоби досягти бажаного ефекту для різних учнів і ефективно викладати цільовий контент [74].

Ми також можемо очікувати зростання інтелектуальних систем, які підтримуються штучним інтелектом і машинним навчанням, щоби виконувати безперервне, ненав'язливе тестування та надавати інструкції на основі того, що студенти готові вивчати [75]. Це означає більш індивідуальне оцінювання студента, яке може бути більш значущим і розширювати можливості для учня. Яскравий приклад роботи цієї технології можна побачити в початковій школі Слеквуд у Нью-Джерсі, США. Вчителі використовували помічника вчителя з підтримкою штучного інтелекту під назвою Harry Numbers, щоби дізнатися, з якими математичними темами учні відчують труднощі, щоб вони могли надати персоналізовану допомогу. До запровадження Harry Numbers 60% учнів отримали попередній контрольний бал 9 із 48 з математики. Після року впровадження ШІ-помічника майже всі здобувачі показали кращі результати та підвищили свої бали до 35 [76].

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

3.1 Пріоритетні напрями удосконалення дистанційної освіти

Зважаючи на поточні тенденції у розвитку освіти та сучасні виклики, які ставляться перед системою освіти, дистанційна форма навчання стає все більш важливою та актуальною. Запропоновані практики не лише спрямовані на вирішення конкретних проблем, що виникають при впровадженні дистанційної освіти, але й враховують сучасні тенденції та потреби здобувачів і викладачів.

Розвиток інфраструктури для швидкого та стабільного інтернет-з'єднання в усіх регіонах країни є критичним для забезпечення доступу до дистанційної освіти. Це дозволить здобувачам та викладачам без перешкод отримувати доступ до необхідних ресурсів та платформ. Без цього елементарного доступу навіть найефективніші освітні платформи можуть бути неефективними. Покращення інфраструктури інтернету дозволить забезпечити доступ до освітніх ресурсів та платформ для всіх учасників освітнього процесу, незалежно від їхнього місця проживання, що особливо важливо для здобувачів та викладачів, які проживають в віддалених або менш розвинених регіонах.

Важливо, щоби викладачі були готові до викладання у дистанційному форматі. Програми та курси з підготовки можуть забезпечити їм необхідні навички та знання для успішної реалізації уроків через онлайн-платформи. Оскільки навички та стратегії, необхідні для ефективного викладання у віртуальному середовищі, відрізняються від тих, які потрібні для традиційного класного навчання. Програми та курси з підготовки дозволяють викладачам засвоїти необхідні технічні навички для використання онлайн-платформ, відеоконференційних інструментів, інтерактивних дошок тощо. Це допомагає їм відчувати себе впевненіше та компетентніше у цифровому середовищі. Дистанційне навчання вимагає від викладачів зміни підходів до навчання і використання нових методів, які сприяють активній взаємодії з учнями у

віртуальному середовищі. Підготовка допомагає їм оволодіти такими методами та стратегіями. Перехід до дистанційного навчання може бути викликом для викладачів, оскільки вони повинні адаптуватися до нових умов та спілкуватися зі здобувачами через віддалені засоби зв'язку. Підготовка включає психологічну підготовку, що допомагає викладачам ефективно працювати в цьому новому середовищі.

Розробка інтерактивних та захопливих засобів навчання відповідає сучасним вимогам здобувачів і сприяє активному залученню до процесу навчання. А створення та адаптація навчальних матеріалів для дистанційного навчання забезпечує, що вони відповідають сучасним вимогам і враховують індивідуальні потреби здобувачів. Сучасні здобувачі, в часи цифрової епохи, звикли до інтерактивності та захопливих форматів. Інтерактивні засоби навчання, такі як відеоуроки, інтерактивні завдання та ігри, привертають їхню увагу і збільшують зацікавленість у вивченні матеріалу.

Інтерактивні методи навчання сприяють активній участі здобувачів у процесі навчання. Вони стимулюють самостійне мислення, вирішення проблем та взаємодію з матеріалом, що сприяє кращому засвоєнню знань. Інтерактивні засоби навчання можуть бути адаптовані до різних стилів навчання та індивідуальних потреб здобувачів. Це дозволяє залучити до процесу навчання широкий спектр здобувачів, незалежно від їхніх особистих характеристик чи здібностей. Багато інтерактивних засобів навчання дозволяють здобувачам випробувати свої знання в практичних ситуаціях та отримати миттєвий зворотний зв'язок. Це сприяє збільшенню ефективності навчання та покращенню навичок. Цікаві засоби навчання стимулюють здобувачів до активного вивчення матеріалу і досягнення кращих результатів. Вони можуть викликати інтерес до предмету, навіть у тих здобувачів, які зазвичай не проявляють особливого інтересу до навчання.

Впровадження системи оцінювання дозволяє виявляти слабкі місця та вдосконалювати процес навчання на основі отриманих даних і зворотного зв'язку. Система моніторингу та оцінки якості навчання дозволяє не лише виявляти проблеми, але й швидко реагувати на них та вносити відповідні зміни до процесу

навчання. Оцінювання надає можливість виявляти слабкі місця у навчальному процесі, такі як низька успішність здобувачів у певних предметах чи низька якість навчальних матеріалів. Це дозволяє швидко реагувати на проблеми та розробляти стратегії для їх подолання. Отримані дані з системи оцінювання дозволяють здійснювати аналіз ефективності різних аспектів навчального процесу, таких як методи навчання, якість навчальних матеріалів, та вчасно вносити відповідні зміни для поліпшення якості навчання. Система моніторингу дозволяє виявляти проблеми навчання в реальному часі, що дозволяє оперативно реагувати на них та вживати відповідних заходів для їх вирішення. Це дозволяє уникнути накопичення проблем та загроз для якості навчання. Також вона надає можливість отримувати зворотний зв'язок від здобувачів та викладачів щодо їхнього досвіду навчання та викладання і дозволяє керівництву установи отримувати цінну інформацію для подальшого вдосконалення навчального процесу.

Перспективним є використання алгоритмів машинного навчання та штучного інтелекту для адаптації навчального процесу до індивідуальних потреб кожного студента. Це включає автоматизоване створення індивідуальних навчальних програм, персоналізовані рекомендації та засоби оцінювання. Розвиток VR та AR технологій дозволяє створювати імерсивні навчальні середовища, в яких здобувачі взаємодіють з віртуальними об'єктами та сценаріями. Наприклад, використання VR для віртуальних екскурсій або AR для доповнення навчального матеріалу.

Рисунок 3.1 – Пріоритетні напрями дистанційної освіти

Джерело: розроблено автором

На рисунку 3.1 узагальнено пріоритетні напрями розвитку дистанційної освіти в Україні, які потрібно розвивати і покращувати у майбутньому:

- Здобувачі повинні мати можливість навчатися в зручний для них час та місці, що дозволяє їм пристосовувати навчання до свого розкладу та індивідуальних потреб.
- Застосувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для навчання, щоби зробити процес більш інтерактивним та захопливим.
- Відсутність необхідності у фізичній присутності зекономить час і кошти на подорожі та проживання.
- Розширити вибір програм та курсів: здобувачі матимуть можливість вибирати з різноманітності програм та курсів, навіть тих, які пропонуються у віддалених установах.
- Розвивати навички саморегуляції: дистанційне навчання допомагатиме здобувачам розвивати навички самоконтролю та саморегуляції у процесі навчання.
- Покращити навчання на робочому місці: дистанційне навчання дозволить здобувачам поєднувати навчання з роботою, надаючи можливість застосовувати здобуті знання в реальних ситуаціях.

- Розширити можливості поєднувати навчання та сімейне життя: здобувачі зможуть більше часу приділяти сім'ї, залишаючи можливість для самостійного навчання у віддаленому форматі.
- Оновити матеріали та ресурси: інформаційний контент може оновлюватися швидше, а здобувачі отримують доступ до актуальної інформації.
- Зменшити стрес: дистанційне навчання може зменшувати стрес, пов'язаний із соціальними ситуаціями або конкретним місцем.
- Покращити навички технологічної грамотності: здобувачі розвиватимуть навички роботи з різними технологічними інструментами, що корисно у сучасному суспільстві.
- Покращити онлайн-ресурси: здобувачі зможуть користуватися онлайн-ресурсами для додаткового вивчення, додаткових вправ та завдань.

Рисунок 3.2 – Недоліки і проблеми дистанційної освіти

Джерело: розроблено автором

До недоліків (рис. 3.2), які необхідно намагатися усунути або зменшити їхній негативний вплив.

Для вирішення недоліків дистанційного навчання в Україні необхідно вжити низку заходів, зокрема:

1. Підвищити якість технічного забезпечення:

- Інвестувати у розвиток інфраструктури, щоби забезпечити стабільне інтернет-з'єднання в усіх регіонах, включаючи сільські та віддалені райони.
 - Організувати програми для надання або оренди комп'ютерної техніки для здобувачів, які її не мають.
2. Підготувати викладачів до дистанційного навчання:
 - Впровадити курси з освоєння онлайн-платформ, методів інтерактивного навчання та організації дистанційних занять.
 - Надати викладачам методичні рекомендації та приклади успішної практики дистанційного навчання.
 3. Розробити й адаптувати навчальні матеріали:
 - Створити та впровадити інтерактивні засоби навчання, такі як відеоуроки, віртуальні лабораторії, симуляції тощо.
 - Забезпечити доступ до матеріалів у різних форматах (текстовий, аудіо, відео) для задоволення потреб різних категорій здобувачів.
 4. Забезпечити мотивацію та самоконтроль здобувачів:
 - Впровадити системи заохочень та визнання досягнень здобувачів.
 - Розробити чіткі плани та графіки навчання, які допоможуть здобувачам краще організувати свій час.
 5. Покращити взаємодію в реальному часі:
 - Організувати регулярні відеоконференції та вебінари для забезпечення можливості спілкування та обговорення в реальному часі.
 - Використовувати платформ для обговорення питань та обміну досвідом серед здобувачів і викладачів.
 6. Соціальна взаємодія:
 - Організовувати віртуальні зустрічі, групові проєкти та клуби за інтересами для підтримки соціальної взаємодії.
 - Використання системного підходу до соціально відповідальної діяльності на корпоративному і державному рівнях забезпечить високий рівень етичних стандартів, якості та відповідності в дистанційній освіті.
 7. Оцінювати та зворотній зв'язок:

- Використовувати програмне забезпечення для автоматизованого та прозорого оцінювання.
 - Забезпечити постійний і якісний зворотній зв'язок від викладачів для покращення успішності здобувачів.
8. Підтримувати здобувачів з обмеженими можливостями:
- Розробити адаптовані навчальні матеріали та програми для здобувачів з обмеженими можливостями.
 - Надавати індивідуальну допомогу в адаптації до навчального процесу відповідно до потреб кожного здобувача.

Ще одним аспектом є надійний науково-методичний супровід дистанційного навчання, що передбачає розробку комплексної дидактичної теорії та проведення досліджень методичних аспектів цього процесу. Це означає систематичний аналіз та оновлення навчальних підходів і стратегій, спрямованих на покращення результатів навчання у віртуальному середовищі. Такий науковий підхід дозволяє збільшити ефективність дистанційного навчання, а також створює базу для подальшого розвитку і вдосконалення цієї форми освіти.

Впровадження дистанційної форми навчання для певних навчальних предметів/дисциплін з базового рівня середньої освіти є стратегічним кроком у розвитку освітнього процесу та підготовки до навчання у закладах вищої освіти. Цей напрямок не лише розширить доступність дистанційної освіти для здобувачів, але й сприятиме формуванню у них відповідної культури навчання в цифровому середовищі. Реалізація цього підходу відобразиться на популярності дистанційної освіти серед молоді та сприятиме активній участі у навчальному процесі. Однак, важливо ретельно відбирати предмети/дисципліни для дистанційного навчання на початкових етапах впровадження. Це стосується тих, які не передбачають проведення підсумкової державної атестації або складання іспитів за профільним напрямом, щоб забезпечити плавний перехід та максимальну успішність цього інноваційного підходу.

Рисунок 3.3 – Методи підвищення ефективності дистанційної освіти

Джерело: розроблено автором

Різноманітні методи контролю і самоконтролю, такі як практичні, проблемно-пошукові, мотиваційно-навчальні, інтерактивні та креативні, ефективно поєднуються з індивідуальною формою навчання, самостійним навчанням, онлайн-чатом, додатками Google, ігровою формою та вільним графіком. Це комплексне поєднання методів і форм дозволяє оптимально використовувати різні підходи для вивчення різних дисциплін під час дистанційного навчання. Сучасні методи навчання викликають інтерес у здобувачів і стимулюють їх до занять дистанційним навчанням. Найефективнішим виявилися методи, спрямовані на засвоєння знань, такі як проблемно-пошукові, наочні, репродуктивні, ігрові та мотиваційно-навчальні. Крім того, методи, спрямовані на підвищення рівня знань, умінь і навичок, такі як практичні, інтерактивні, креативні та методи контролю і самоконтролю, доповнюють цей арсенал засобів навчання, забезпечуючи комплексний підхід до формування освітньої практики під час дистанційного навчання.

Розробка спеціалізованих програм та ресурсів для людей з особливими потребами розширить доступність дистанційної освіти та забезпечить індивідуальний підхід до кожного здобувача. Вона враховує різноманітні потреби

людей з різними видами особливих потреб, такими як фізичні, розумові, чуттєві або навчальні обмеження. Це зробить дистанційну освіту доступнішою для всіх. Спеціалізовані програми можуть бути налаштовані на конкретні потреби кожного здобувача. Наприклад, для здобувачів з розумовими обмеженнями можуть бути розроблені особливі методи навчання, а для тих, хто має фізичні обмеження, можуть бути створені адаптивні інтерфейси та інструменти. Спеціалізовані програми можуть підвищити ефективність навчання, оскільки вони дозволяють здобувачам зосередитися на своїх сильних сторонах та розвивати їх, уникнувши перешкод, які можуть виникнути в процесі навчання.

Використання різноманітних методів навчання, таких як практичні, інтерактивні, креативні, залучає здобувачів та мотивує їх до активного навчання. Це створить стимули для здобувачів та забезпечить глибше засвоєння матеріалу. Практичні та інтерактивні методи дозволяють здобувачам активно взаємодіяти з навчальним матеріалом, застосовувати його на практиці та вирішувати завдання. Це допомагає у глибшому засвоєнні та розумінні предмету. Креативні та цікаві методи навчання сприятимуть створенню позитивного середовища, що сприяє мотивації та активному навчанню. Вони створять атмосферу, в якій здобувачі відчуватимуть себе зручно та зацікавлено. Використання креативних методів навчання стимулює розвиток критичного мислення та творчості серед здобувачів. Здобувачі вчать шукати альтернативні рішення, аналізувати інформацію та розвивати власний потенціал. Коли здобувачі зацікавлені та активно залучені до процесу навчання, їхня здатність до запам'ятовування та розуміння матеріалу підвищується. Це призводить до більш глибокого та стійкого засвоєння навчального матеріалу.

3.2 Обґрунтування ефективності запропонованих практик удосконалення дистанційної освіти

Враховуючи різні показники ефективності та успішності освіти, можна запропонувати наступний підхід до оцінки і моніторингу ефективності за цими показниками. Для порівняння ефективності дистанційної освіти з традиційною та заочною формами навчання, скористаємося кількома ключовими показниками.

Рисунок 3.5 – Показники ефективності та успішності освіти

Джерело: розроблено автором

На рисунку 3.5 у верхньому блоці «Академічні результати» представлено середні оцінки здобувачів, відсоток тих, хто успішно завершив курс, та результати контрольних іспитів, що допомагають оцінити загальну успішність здобувачів. Далі розташований блок «Рівень задоволеності», який охоплює рівень задоволеності здобувачів і викладачів, що є важливим показником якості навчального процесу. Наступний блок «Залученість та активність» включає показники частоти участі в заняттях, часу, проведеного на навчанні, та кількості

виконаних завдань і тестів, що відображає рівень активної участі здобувачів у навчанні. Блок «Вартість навчання» аналізує фінансові аспекти, включаючи витрати на розробку та підтримку платформ, витрати на приміщення та матеріали, а також витрати на технічну підтримку та навчання викладачів. Останній блок «Працевлаштування та професійний розвиток» демонструє відсоток працевлаштування випускників та рівень задоволеності роботодавців, що відображає успішність здобувачів на ринку праці.

Таблиця 3.1 – Зразок порівняльного аналізу бакалаврату за формами навчання

Показник	Дистанційне навчання	Очне навчання	Заочне навчання
Середні оцінки	80	85	75
Рівень задоволеності здобувачів	80%	90%	75%
Рівень задоволеності викладачів	70%	80%	65%
Витрати на навчання	50 000 грн/рік	70 000 грн/рік	40 000 грн/рік
Працевлаштування випускників	80%	85%	75%

Джерело: розроблено автором на основі [77-80]

Для розробки універсальної формули розрахунку ефективності дистанційної освіти, можна включити кілька основних показників, які відображають різні аспекти ефективності. Нижче наведена пропозиція формули, яка враховує академічні результати, соціалізацію, задоволеність, витрати та працевлаштування випускників.

Формула ефективності освіти (3.1):

$$E = \omega_1 \cdot \left(\frac{Q}{Q_{max}}\right) + \omega_2 \cdot \left(\frac{C}{C_{max}}\right) - \omega_3 \cdot \left(\frac{V}{V_{max}}\right) + \omega_4 \cdot \left(\frac{P}{P_{max}}\right) + \omega_5 \cdot \left(\frac{S}{S_{max}}\right) \quad (3.1)$$

де, E – ефективність освіти; Q – середні академічні результати (оцінки, відсоток завершення курсів); C – рівень задоволеності здобувачів і викладачів; S – рівень соціальних навичок здобувачів; V – витрати на навчання; P – працевлаштування випускників та їхній професійний розвиток; $\omega_1, \omega_2, \omega_3, \omega_4, \omega_5$ – вагові коефіцієнти, які визначають важливість кожного показника; $Q_{max}, C_{max}, S_{max}, V_{max}, P_{max}$ – максимальні значення відповідних показників, використовуються для нормалізації.

Щоби розрахувати вагові коефіцієнти $\omega_1, \omega_2, \omega_3, \omega_4, \omega_5$ необхідно врахувати важливість кожного показника для загальної ефективності дистанційної освіти. Припустимо наступні вагові коефіцієнти для кожного показника:

- Важливість показника академічних результатів є високою, оскільки основною метою освіти є забезпечення знань та навичок у здобувачів. Високі академічні результати вказують на ефективність навчальних матеріалів та методик викладання. Пропоноване значення $\omega_1 = 0,4$.

- Задоволеність є ключовим фактором, який впливає на мотивацію, залученість і, відповідно, на результати навчання. Високий рівень задоволеності також сприяє позитивному сприйняттю освітнього процесу. Пропоноване значення $\omega_2 = 0,1$.

- Витрати на навчання мають бути мінімізовані для забезпечення доступності освіти, однак це не повинно негативно впливати на якість. Важливо знайти баланс між витратами та ефективністю. Пропоноване значення $\omega_3 = 0,2$ (негативний вплив).

- Один з ключових показників ефективності освіти – це можливість випускників знайти роботу за спеціальністю та їх подальший професійний розвиток. Це показує, наскільки знання та навички, отримані під час навчання, є затребуваними на ринку праці. Пропоноване значення $\omega_4 = 0,4$.

Якщо не враховувати соціального показника, а рівень знань прирівняти виключно до оцінок, то було отримано наступні результати:

$$\text{Для дистанційного навчання: } E_D = 0,4 \cdot \left(\frac{85}{100}\right) + 0,1 \cdot \left(\frac{80+70}{200}\right) - 0,2 \cdot \left(\frac{50000}{70000}\right) + 0,4 \cdot \left(\frac{80}{100}\right) = 0,5922 \text{ або } 59,22\%$$

$$\text{Для очного навчання: } E_O = 0,4 \cdot \left(\frac{90}{100}\right) + 0,1 \cdot \left(\frac{90+80}{200}\right) - 0,2 \cdot \left(\frac{70000}{70000}\right) + 0,4 \cdot \left(\frac{85}{100}\right) = 0,585 \text{ або } 58,5\%$$

$$\text{Для заочного навчання: } E_Z = 0,4 \cdot \left(\frac{75}{100}\right) + 0,1 \cdot \left(\frac{75+65}{200}\right) - 0,2 \cdot \left(\frac{40000}{70000}\right) + 0,4 \cdot \left(\frac{75}{100}\right) = 0,5558 \text{ або } 55,58\%$$

Отже, без урахування показника соціальних навичок, дистанційна освіта має найвищий показник ефективності (59.22%), за нею йде очна освіта (58.5%), а заочна форма навчання має найнижчий показник ефективності (55.58%). У першу чергу, на це вплинула різниця у витратах на навчання одного здобувача. Іншим важливим чинником є розвиток технологій, який надає всі необхідні інструменти для навчання, хоча досі вивчення деяких дисциплін та наук вимагають виконання практичних завдань і фізичного середовища. Третім важливим фактором є складність оцінювання одного з найголовніших показників, академічної успішності, який довелося замінити на середні академічні результати. Більше того, навіть однакові оцінки за результати навчання або незначної переваги дистанційної форми не гарантує вищий рівень знань та компетентності. У даному випадку важливу роль відіграють особисті схильності та вподобання здобувача, а також рівень взаємодії з суспільством та працедавцем у майбутньому. Тому стверджувати, що дистанційне навчання є ефективнішим за очне, поки не варто. Хоча вже можна порівняти зі заочною формою і зробити висновок, що дистанційна освіта є ефективнішою за заочну.

Для визначення рівня соціальних навичок здобувачів, оцінки їхньої соціалізації, необхідно дослідити комунікаційні навички, навички роботи в команді, лідерські якості, емоційний і соціальний інтелект, проблемне мислення та креативність та інше. Проведені раніше дослідження підтверджують перевагу очної форми навчання, тому вона залишається найефективнішою формою навчання.

Запропоновані практики удосконалення дистанційної освіти представляють собою комплексний підхід, спрямований на розвиток цього освітнього формату з урахуванням сучасних вимог та потреб. Забезпечення доступу до інфраструктури, підготовка викладачів, створення якісних навчальних матеріалів, впровадження системи моніторингу та різноманітність методів навчання – усі ці заходи сприяють покращенню результативності та ефективності дистанційного навчання. Шляхом забезпечення доступності, підвищення якості та стимулювання активності здобувачів і викладачів, ці практики сприяють формуванню динамічного та

інноваційного середовища навчання. Вони дозволяють відповідати на виклики сучасного світу та забезпечують учасникам освітнього процесу можливість розвиватися та досягати успіху у будь-який час і в будь-якому місці. Якщо припустити, що дистанційна освіта нічим не поступатиметься традиційній у наданні академічних знань, чи навіть переважатиме її, тоді слід переходити до оцінювання безпосередньо інтелекту здобувача. У такому випадку необхідно перейти до вимірювання співвідношення між коефіцієнтом інтелекту (IQ), коефіцієнтом емоційного інтелекту (EQ) та коефіцієнтом стійкості (RQ). Такий підхід враховує не лише розумові здібності людини, але й її емоційну і соціальну компетентність, а також здатність до стійкості в умовах стресу або труднощів. Тому після впровадження пропозицій щодо удосконалення дистанційної освіти, необхідно буде перейти до нового способу вимірювання ефективності освіти, де чільне місце посідатиме показник інтелекту, у скороченому ви формула матиме наступний вигляд:

$$IQ = EQ + RQ \quad (3.2)$$

де, IQ – коефіцієнт інтелекту, EQ – коефіцієнт емоційного інтелекту, RQ – коефіцієнт стійкості.

Отже, враховуючи їхню комплексність та взаємозв'язок, можна зробити висновок про високу ефективність запропонованих практик удосконалення дистанційної освіти. Вони є ключовими складовими успішного впровадження та розвитку цього типу навчання, сприяючи підвищенню рівня доступності, якості та результативності освітнього процесу.

ВИСНОВКИ

Дослідження сучасного стану розвитку дистанційної освіти в Україні має велику актуальність через кілька ключових причин.

Завдяки розвитку інформаційних технологій та змінам у суспільних потребах, дистанційна освіта стає все більш популярною альтернативою традиційному навчанню. Актуальність дослідження полягає в тому, щоб зрозуміти, як ефективно використовувати цей формат освіти та як покращити його якість і доступність.

Пандемія та війна змусила багато освітніх установ перейти до дистанційного навчання, що підкреслило важливість розуміння та оптимізації цього формату освіти. Дослідження сучасного стану дистанційної освіти надає можливість зрозуміти виклики та можливості, які виникають у зв'язку з цим переходом.

Освітні технології та підходи постійно розвиваються, тому важливо проводити дослідження для постійного удосконалення системи дистанційної освіти. Це дозволяє виявляти найефективніші практики та розробляти нові стратегії для поліпшення навчання через цей формат.

Розуміння сучасних тенденцій у дистанційній освіті дозволяє підготувати кваліфіковані кадри для управління дистанційними освітніми програмами та установами. Актуальне дослідження надає важливу інформацію для покращення підготовки фахівців у цій галузі.

Дослідження включає аналіз теоретичних підходів до дистанційної освіти, оцінювання її ефективності, а також аналіз якості інституціонального забезпечення. Ретельний огляд стану розвитку дистанційної освіти в Україні, включаючи обсяги навчання та наявність технологічних платформ, дозволяє визначити пріоритетні напрями подальшого удосконалення. Дослідження використовує різні методи та підходи, включаючи систематизацію літературних джерел, емпіричні дослідження, аналіз управлінських моделей та системний аналіз. Наукова новизна полягає в розробці нових методологічних підходів до управління дистанційною освітою в українському контексті, що має важливе практичне

значення для подальшого розвитку цієї галузі. Практична значущість дослідження полягає у його потенційному впливі на реальні процеси управління дистанційною освітою в Україні. Рекомендації та підходи, розроблені у роботі, можуть сприяти поліпшенню якості навчання та управління освітніми закладами, а також впровадженню інновацій у систему освіти.

У ході проведення роботи було здійснено глибокий аналіз та оцінка сучасного стану розвитку дистанційної освіти в Україні. Робота мала на меті не лише дослідити теоретичні аспекти концепції дистанційного навчання, а й визначити пріоритетні напрями для її подальшого удосконалення в українському освітньому просторі. Було проведено: дослідження теоретичних підходів до сутності дистанційної освіти, що передбачає аналіз різноманітних концепцій, визначень та теорій, що стосуються дистанційного навчання, з метою узагальнення ключових аспектів та складових цього поняття; аналіз методів оцінювання ефективності дистанційної освіти, що включає огляд існуючих методів та інструментів для вимірювання результатів та якості навчання в дистанційному форматі; оцінку якості інституціонального забезпечення дистанційної освіти в Україні, а саме, аналіз регуляторних рамок, законодавства та наявності освітніх закладів, які пропонують дистанційну освіту в Україні; аналіз стану розвитку дистанційної освіти в Україні, який містить вивчення обсягів навчання, доступності, використання технологічних платформ та ідентифікацію проблем, що існують у сфері дистанційного навчання в Україні; визначення пріоритетних напрямів удосконалення дистанційної освіти в Україні, а також аналіз даних з попередніх розділів та врахування сучасних тенденцій у світі з метою визначення конкретних напрямків для подальшого розвитку; обґрунтування ефективних практик та рекомендацій, де пропонуються конкретні практичні рекомендації для удосконалення дистанційної освіти в Україні.

Для досягнення цих завдань було використано різноманітні методи та підходи, включаючи систематизацію та аналіз наукових джерел, емпіричні дослідження, аналіз управлінських моделей, системний аналіз, синтез та узагальнення і статистичний аналіз. Наукова новизна дослідження полягала у

розробці нових методологічних підходів, спробі інтеграції різних теоретичних підходів у сфері управління дистанційною освітою та розробці конкретних рекомендацій для удосконалення системи управління дистанційною освітою в Україні. Практична значущість дослідження визначалася його потенційним впливом на реальні процеси та практику управління в сфері дистанційної освіти в Україні, що може сприяти більш успішному та ефективному розвитку цієї галузі.

Отже, дана робота є важливим кроком у розумінні та покращенні дистанційної освіти в Україні. Результати цієї роботи можуть слугувати основою для подальших наукових досліджень у сфері дистанційної освіти та сприяти її ефективному розвитку в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ МОН України від 25.04.2013 р. № 466 : станом на 16 жовт. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 23.03.2024).
2. Rebukha L., Polishchuk V. Ukrainian society and covid-19: the influence of the pandemic on educational processes in higher school. *Postmodern openings*. 2020. Т. 11, № 2. С. 120–127. URL: <https://doi.org/10.18662/po/11.2/165> (дата звернення: 01.05.2024).
3. Розман І. Дистанційне навчання: наслідки та освітні технології. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 1 (3). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-1\(3\)-283-291](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-1(3)-283-291) (дата звернення: 01.05.2024).
4. Іванов Т. С. Дистанційне навчання: сутність та проблематика. *Actual problems in the system of education: general secondary education institution – pre-university training – higher education institution*. 2021. № 1. С. 140–142. URL: <https://doi.org/10.18372/2786-5487.1.15848> (дата звернення: 01.05.2024).
5. Moore M. On a theory of independent study. *Distance education: international perspectives*. 2020. С. 68–94. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003033950-8> (дата звернення: 01.05.2024).
6. Zawacki-Richter O., Stöter J. Angebotsformen des Fernstudiums mit digitalen Medien in der wissenschaftlichen Weiterbildung. *Handbuch Wissenschaftliche Weiterbildung*. Wiesbaden, 2019. С. 299–314. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-658-17643-3_15 (дата звернення: 01.05.2024).
7. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ, 2016. 224 с.
8. Marshavin Y., Sidletskyi S., Kytsak T. Hei's managers' managerial competencies role in ensuring higher education quality in Ukraine. *Actual problems of*

economics. 2023. Т. 1, № 262. С. 71–82. URL: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2023-1-262-71-82> (дата звернення: 01.05.2024).

9. Стан та перспективи електронного навчання в університетській освіті / В. Величко та ін. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. 2021. № 15. С. 47–61. URL: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.15.2021.242937> (дата звернення: 01.05.2024).

10. Рождественська А., Железнякова Н. Нетикет як інструмент підвищення рівня культури спілкування між учасниками дистанційного освітнього процесу. Вісник науки та освіти. 2022. № 2(2). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-2\(2\)-184-200](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-2(2)-184-200) (дата звернення: 01.05.2024).

11. Дистанційне навчання здобувачів: теорія і практика [Електронний збірник]: науково-методичні праці Херсонського державного університету / відп.ред. С.А. Омельчук. – Херсон : ХДУ, 2020. – 78 с.

12. Кочергіна І., Стельмащук Х. Проблема саморегуляції здобувачів під час дистанційного навчання. InterConf. 2021. С. 174–180. URL: <https://doi.org/10.51582/interconf.7-8.12.2021.020> (дата звернення: 03.05.2024).

13. Дрін Б., Поліщук А. Мультимедійні засоби навчання: методичний аспект розробки. *Освітній простір України*. 2020. Т. 17. С. 325–332. URL: <https://doi.org/10.15330/esu.17.325-332> (дата звернення: 01.05.2024).

14. Кучай О. Сучасні технології дистанційного навчання [Текст] / Олександр Кучай, Антоніна Дем'янюк // Гуманітарні студії : історія та педагогіка. – 2021. – № 2. – С. 77-85.

15. Trubacheva S., Mushka O. Organizational-pedagogical design features of distance education under quarantine conditions. *Ukrainian educational journal*. 2020. № 3. С. 58–65. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-3-58-65> (дата звернення: 01.05.2024).

16. Покорна Л. М. Соціокультурний підхід до навчання англійської мови у вищому навчальному закладі. *Освітній вимір*. 2019. Т. 47. С. 184–189. URL: <https://doi.org/10.31812/educdim.v47i0.2453> (дата звернення: 01.05.2024).

17. Боремчук Л. І. Дистанційне навчання як педагогічна технологія [Електронний ресурс] / Л. І. Боремчук ; Луцький пед. коледж. – (Наукова конференція). – URL: <http://intkonf.org/boremchuk-li-dstantsiyne-navchannya-yak-pedagogina-tehnologiya/> (дата звернення: 01.05.2024).
18. Карпенко М. Світовий досвід розвитку дистанційних форм освіти у вітчизняному контексті. Аналітична записка. <https://niss.gov.ua/>. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/svitoviy-dosvid-rozvitku-distanciynikh-form-osviti-u> (дата звернення: 01.05.2024).
19. Дрозд, О. Ю. Генеза розвитку правового регулювання дистанційної роботи. *Київський часопис права*, 2022. № 2. С. 59-65.
20. Сіленко А. О., Крук Н. В. Дистанційна освіта. *Актуальні проблеми політики*. 2022. № 69. С. 94–100. URL: <https://doi.org/10.32837/app.v0i69.1308> (дата звернення: 01.05.2024).
21. Заслужена А. А. Дидактика дистанційного навчання : thesis. 2020. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/44638> (дата звернення: 01.05.2024).
22. Brosnan M., Bennett D., Kercher K., Wilson T., Keogh J. W. L. A multi-institution study of the impacts of concurrent work and study among university students in Australia, Higher Education Research & Development. 2023.
23. Towards a new definition of blended learning. *The electronic journal of e-learning*. 2020. Т. 18, № 2-Feb 2020. URL: <https://doi.org/10.34190/ejel.20.18.2.001> (дата звернення: 01.05.2024).
24. Методика дистанційного навчання: збірник статей /За редакцією В. А. Ребрини. Хмельницький: ХОППО. 2021. 99 с.
25. Timmermann D. Fernunterricht. *Wörterbuch Erwachsenen- und Weiterbildung*. 3-тє вид. Bad Heilbrunn, Deutschland, 2023. С. 152–153. URL: <https://doi.org/10.35468/wbeb2022-099> (дата звернення: 01.05.2024).
26. Гідна праця: імперативи, українські реалії, механізми забезпечення : монографія [А. М. Колот, В. М. Данюк, О. О. Герасименко та ін.]. Київ : КНЕУ, 2017. 504 с.

27. Варіс І. О. Цифрові інструменти дистанційного навчання в системі корпоративного навчання та розвитку персоналу / І. О. Варіс, О. І. Кравчук, А. В. Бурда // Соціально-трудова відносина: теорія та практика : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана, Ін-т соц.-труд. відносин ; [редкол.: А. М. Колот (голова) та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2022. – № 12, ч. 1. – С. 14–25.

28. Бухало С. І. Методичні аспекти реформування дистанційного навчання в системі вищої освіти / Бухало С. І., Агейчева А. О., Агейчева О. О., Бабаш Л. В., Пшичкіна Н. Г. // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Інноваційні дослідження у наукових роботах здобувачів. 2020. № 5. С. 3–10. URL: <https://doi.org/10.20998/2220-4784.2020.05.01> (дата звернення: 10.03.2024).

29. Колот А. М., Герасименко О.О. Праця XXI: філософія змін, виклики, вектори розвитку : монографія . К. :КНЕУ, 2021. 487 с.

30. Кошелева О. Б., Кравчук О. А., Цисельська О. В. Забезпечення якості вищої освіти в умовах дистанційного навчання. *Питання культурології*. 2022. № 39. С. 160–171. URL: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.39.2022.256916> (дата звернення: 01.05.2024).

31. Соціальна відповідальність : навч. посіб. [А. М. Колот, О. А. Грیشнова, О. О. Герасименко та ін.] . К. : КНЕУ, 2015.. 519 с.

32. Калініна І. М. «Формувальне оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти». *Грааль науки*, вип. 5, Червень 2021, с. 285-90.

33. Колісніченко Н. М. Критерії ефективності дистанційного навчання: управління процесом оцінювання якості. *Актуальні проблеми державного управління*, 3.84, 2021. с. 110-115.

34. Овдійчук В. А. Критерії, показники та рівні розвитку критичного мислення майбутніх учителів інформатики у процесі фахової підготовки. *Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті*. 2022. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-278-7-38> (дата звернення: 01.05.2024).

35. Добренко І. А. Концептуальні орієнтири професійної підготовки здобувачів освіти. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and Psychology"*. 2019. Т. 2, № 18. С. 176–180. URL: <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2019-2-18-22> (дата звернення: 01.05.2024).
36. Кирильчук О., Голяк В., Твердохліб О. Оцінка ефективності методів навчання німецької мови в умовах дистанційного навчання. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 4(22). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4\(22\)-187-200](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4(22)-187-200) (дата звернення: 01.05.2024).
37. Павленко О., Гудзь В., Мовлянова Н. Аналіз ефективності дистанційного навчання у вищій медичній освіті в Україні. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 3(37). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3\(37\)-1457-1469](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37)-1457-1469) (дата звернення: 01.05.2024).
38. Карпенко В. Визначення показників оцінки якості професійної військової освіти у контексті забезпечення якості освіти. *Військова освіта*. 2023. С. 89–96. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2023-48/89-96> (дата звернення: 01.05.2024).
39. Мартиненко С. Забезпечення якості університетської освіти в умовах змішаного та дистанційного навчання. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: педагогічні науки*. 2020. Вип. 4 (65). С. 7–13.
40. Управління персоналом: підручник / [В.М. Данюк, А.М. Колот, Г.С. Суков та ін.]; за заг. ред. к.е.н., проф. В.М. Данюка. – К.: КНЕУ; Краматорськ: НКМЗ, 2013. – 666с.
41. Косяк В. І. Особливості організації контролю результатів навчання студентів : thesis. 2020. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/42993> (дата звернення: 01.05.2024).
42. Bates, A. W. (2019). *Teaching in a digital age: Guidelines for designing teaching and learning* (2nd ed.). Tony Bates Associates Ltd. [Електронна версія доступна за посиланням: <https://pressbooks.bccampus.ca/teachinginadigitalagev2/>].

43. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII : станом на 24 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 21.05.2024).

44. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ МОН України від 25.04.2013 р. № 466 : станом на 23 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 21.05.2024).

45. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 23.02.2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-p#Text> (дата звернення: 21.05.2024).

46. Колісніченко Н. М. Критерії ефективності дистанційного навчання: управління процесом оцінювання якості. *Актуальні проблеми державного управління*. 2021. Т. 3, № 84. С. 110–115.

47. Рекомендації щодо організації системи внутрішнього забезпечення якості освітніх програм та освітньої діяльності ЗВО. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2021/05/Рекомендації.pdf> (дата звернення: 25.03.2024).

48. Kyrylenko V., Chaliuk Y. Assessment of country readiness for distance learning. *Pryazovskyi economic herald*. 2022. № 1(30). URL: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2022-1-4> (дата звернення: 01.05.2024).

49. Романенко Є. О., Romanenko Y. O. Становлення та розвиток нормативно-правової бази в галузі вищої освіти: master's thesis. 2020. URL: <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/10098> (дата звернення: 01.05.2024).

50. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 30.03.2024).

51. Інститут дистанційної освіти. Київський національний економічний університет. URL: <https://idtn.kneu.edu.ua/> (дата звернення: 30.03.2024).

52. Результати опитування щодо дистанційного навчання у закладах вищої освіти в умовах карантину. URL: <http://www.sqe.gov.ua/index.php/uk->

ua/hovyny/1214-rezultaty-opytuvannya-shchodo-dystantsiynoho-navchannya-u-zakladakhvyshchoyi-osvity-v-umovakh-karantynu (дата звернення: 16.01.2024).

53. Жигайло Н., Шолубка Т. Формування психологічної стійкості здобувачів ЗВО під час війни // Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. 2022. - Випуск 14. - С. 3-14. URL: http://psy-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/14_2022/1.pdf

54. Vandivier J. New digital education as the market solution to the student debt crisis. *SSRN electronic journal*. 2020. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3530647> (дата звернення: 06.05.2024).

55. Аналітична довідка щодо стану задоволеності педагогічних, науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти закладів фахової передвищої, вищої освіти організацією освітнього процесу на початку 2022/2023 навчального року. 2023. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/Pochatok_2022-2023_navchalnogo_roku_IAD_VO_FPO_SQE.pdf (дата звернення: 01.05.2024).

56. Аналітична довідка щодо тенденцій організації дистанційного навчання у закладах вищої освіти у 2021/2022 навчальному році в умовах воєнного стану. https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/01/ANALITICHNA-DOVIDKA-ZVO_12.06.pdf. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/01/ANALITICHNA-DOVIDKA-ZVO_12.06.pdf (дата звернення: 01.05.2024).

57. Субота Л. А., Демченко О. М., Приймак В. М. Дистанційна освіта та її вплив на навички та знання здобувачів: оцінка якості та педагогічні виклики. *Академічні візії*. 2023. № 26. С. 1–13.

58. Network readiness index – benchmarking the future of the network economy. Network Readiness Index – Benchmarking the Future of the Network Economy. URL: <https://networkreadinessindex.org/> (дата звернення: 01.05.2024).

59. Ляска О., Чаграк Н., Стриженко Т. Оцінювання ефективності технологій викладання в умовах дистанційної освіти. *Ukrainian educational journal*. 2021. № 3. С. 106–115. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-3-106-115> (дата звернення: 01.05.2024).

60. Engagement in online learning: student attitudes and behavior during COVID-19 / B. Hollister та ін. *Frontiers in education*. 2022. Т. 7. URL: <https://doi.org/10.3389/feduc.2022.851019> (дата звернення: 23.05.2024).

61. Distance learning in higher education during COVID-19: the role of basic psychological needs and intrinsic motivation for persistence and procrastination—a multi-country study / E. R. Pelikan та ін. *Plos one*. 2021. Т. 16, № 10. С. e0257346. URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0257346> (дата звернення: 23.05.2024).

62. Manca F., Meluzzi F. Strengthening online learning when schools are closed: The role of families and teachers in supporting students during the COVID-19 crisis. <https://www.oecd.org/>. URL: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/strengthening-online-learning-when-schools-are-closed-the-role-of-families-and-teachers-in-supporting-students-during-the-covid-19-crisis-c4ecba6c/> (дата звернення: 01.05.2024).

63. Mental health conditions among e-learning students during the COVID-19 pandemic / A. Rutkowska та ін. *Frontiers in public health*. 2022. Т. 10. URL: <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.871934> (дата звернення: 23.05.2024).

64. Loneliness during the school years: how it affects learning and how schools can help / R. Jefferson та ін. *Journal of school health*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1111/josh.13306> (дата звернення: 23.05.2024).

65. Oliveira M. M. S. d., Penedo A. S. T., Pereira V. S. Distance education: advantages and disadvantages of the point of view of education and society. *Dialogia*. 2018. № 29. С. 139–152. URL: <https://doi.org/10.5585/dialogia.n29.7661> (дата звернення: 01.05.2024).

66. O'Lawrence H. A review of distance learning influences on adult learners: advantages and disadvantages. InSITE 2005: Informing Science + IT Education Conference. 2005. URL: <https://doi.org/10.28945/2876> (дата звернення: 01.05.2024).

67. Malovanyu Y. Дистанційне навчання: реалії і перспективи. *Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*. 2020. Т. 2, № 1. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305x-2020-2-1-10-1> (дата звернення: 01.05.2024).

68. Дистанційна форма здобуття вищої освіти: аналіз думки здобувачів щодо якості, переваг і недоліків / С. А. Мороз та ін. *Information technologies and learning tools*. 2020. Т. 79, № 5. С. 276–295. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v79i5.3340> (дата звернення: 01.05.2024).

69. Oleksiuk O., Teriaieva L., Teriaiev V. Features of the organization of the educational process in the conditions of distance learning. *Educological discourse*. 2023. Т. 43, № 1. С. 40–58. URL: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2023.13> (дата звернення: 01.05.2024).

70. Online education & e-learning statistics UK. <https://www.oxfordcollege.ac/>. URL: <https://www.oxfordcollege.ac/news/online-education-statistics/> (дата звернення: 01.05.2024).

71. Clinefelter D. L., Aslanian C. B., Magda A. J. *Online college students 2019: comprehensive data on demands and preferences*. Hoboken, NJ: Wiley. 2019.

72. Muscanell N. 2024 higher education trend watch. Boulder, CO: EDUCAUSE. URL: <https://www.educause.edu/ecar/research-publications/higher-education-trend-watch/2024> (дата звернення: 01.05.2024).

73. Stukalo N., Simakhova A. COVID-19 impact on Ukrainian higher education. *Universal journal of educational research*. 2020. Т. 8, № 8. С. 3673–3678. URL: <https://doi.org/10.13189/ujer.2020.080846> (дата звернення: 11.05.2024).

74. Sysoieva S. O., Osadcha K. P. Стан, технології та перспективи дистанційного навчання у вищій освіті України. *Information technologies and learning tools*. 2019. Т. 70, № 2. С. 271. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v70i2.2907> (дата звернення: 11.05.2024).

75. Teens, video games and civics. Pew Research Center. URL: <https://www.pewresearch.org/internet/2008/09/16/teens-video-games-and-civics/#:~:text=Almost%20all%20teens%20play%20games.&text=Fully%2097%20of%20teens%20ages,teens%20played%20games%20“yesterday.”> (дата звернення: 01.05.2024).

76. Russell C. The state of online gaming 2021. Edgio. URL: <https://edg.io/blogs/state-of-online-gaming->

2021/?rtw_generate_pdf=true&rtw_pdf_file=state-of-online-gaming-2021.pdf
(дата звернення: 01.05.2024).

77. Schwartz N. Gen Z takeover: how colleges are using gamification to engage students. Higher Ed Dive. URL: <https://www.highereddive.com/news/gen-z-takeover-how-colleges-are-using-gamification-to-engage-students/549722/> (дата звернення: 01.05.2024).

78. Zhonggen Y. A meta-analysis of use of serious games in education over a decade. International journal of computer games technology. 2019. Т. 2019. С. 1–8. URL: <https://doi.org/10.1155/2019/4797032> (дата звернення: 01.05.2024).

79. Chandross D., DeCourcy E. Serious games in online learning. International journal on innovations in online education. 2018. Т. 2, № 3. URL: <https://doi.org/10.1615/intjinnovonlineedu.2019029871> (дата звернення: 01.05.2024).

80. Ferrara S. Testing AI: the evolution of educational assessment. Cognition - The Source. URL: <https://source.cognition.org/issue-article/testing-ai-evolution-educational-assessment/> (дата звернення: 01.05.2024).

Ім'я користувача:
Соціоекономіки та управління персоналом Кицак Та...

ID перевірки:
1016310303

Дата перевірки:
02.06.2024 13:10:33 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
02.06.2024 13:28:41 EEST

ID користувача:
100005733

Назва документа: КБР_Овсянников_плагіат

Кількість сторінок: 74 Кількість слів: 15878 Кількість символів: 129551 Розмір файлу: 384.61 KB ID файлу: 1016107023

5.49% Схожість

Найбільша схожість: 0.82% з Інтернет-джерелом (<https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/download/2907/1478>)

4.54% Джерела з Інтернету 321 Сторінка 76

3.22% Джерела з Бібліотеки 376 Сторінка 79

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 5